Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана. | № 173 (17896) | 1988 оной июлиин 29, пятница | Сэн 3 мүн.

М. С. ГОРБАЧЕВ ГУТАЛАЙ «ЗАРЯ» НЭГЭДЭЛДЭ ОШОБО

Июлиин 27-до КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев Москвагай промышленно-худалдаа наймаанай гуталай «Заря» нэгэдэлдэ ошоһон байна. Арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгые ехэ болгоно программые бэлүүлгэдэ үйлэдбэриин шэнэ онол арганнуудые зохёохо, хэрэгсэл эйлнүүдэй ассортимент үргэдэхэ ба шанарые дээшэлүүлхэ талаар тэрэнэй коллектив ехэ үүргэ дүүргэдэг. Тэрэнэй бүридэлдэ гуталай 8 предприяти ородог, тэдэнэй 4-ниинь Москвада оршодог юм.

Нэгэдэлэй генеральна директор А. А. Никитинтэй, парткомой секретарь Л. М. Шепиловатай, ажалша коллективэй советэй түрүүлэгшэ В. В. Бортниковтой хөөрэлдөөн болоһон байна. Бүхсоюзна XIX партийна конференциин шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр хэгдэхэ худалмэри тухай, ажахын тоосооной, гергээяа хэрүүлгын ба өөһэдынгөө ажаллажа олоһон мүнгөөр өөһэдыгөө хангаха эрхэ байдалда худалмэриин хэр ябажа байһан тухай гүнзэгы хөөрэлдөөн болсо.

«Парижская коммуна» фабрикада — гол предприятида техникэ һэльбэн шэнэлхэ, худалдан абагшадай эрилгэнүүдые хараада аban, үйлэдбэриин ба худалдаа наймаанай аша туһые нэгэдхэхэ талаар богони болзорто ехэ юумэн хэгдэһэн байна. Тус нэгэдэл жэл бүри ассортиментээ 80 шахуу процент шэнэлдэг, өөһэдынгөө магазинуудаар дамжуулан бэлэн продукци худалдадаг, гуталай шэнэ түхэл янзануудые бии болгодог. Гадна социалис ба капиталис оронуудай предприятинуудтай ажал хэрэгэй талаар холбоо бэлүүлдэг. Ехэхэн ашаг олзо абаха зуураа, гуталай шанар һайжаруулха, ассортиментые үргэдхэхэ зорилгоор тус нэгэдэл түүхэй эдээр хангадаг предприятинуудта мүнгэ зөөри һомолдог байна.

Коллективэй гэшүүдэй ажал ба һуудал байдалһаа, шэнэ технологи нэбтэрүүлгэһээ гадна худалмэришэдэй мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлгэ яажа эмхидхэгдэнэб, наймаан ба моодо хайшан гэжэ шэнжэлэгдэнэб, продукциин шанар яажа һайжаруулагданаб, авторска эрхим түхэл янзанууд хайшан гэжэ дэлгэрүүлэгдэнэб гээд, М. С. Горбачев тодорхойгоор һонирхоһон байна.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгээр танай предприяти һолбари соогоо түрүү һуринуудай нэгые эзэлдэг, гэбэшье шанарай ба ассортиментын талаар дутуу дунданууд үшөөл бии байна гэжэ М. С. Горбачев хэлэбэ.

Үйлэдбэриин участок бүхэндэ үйлэдбэриин ба худалмэришэнэй аша туһые хамтадхэхын тула цехүүдтэ ажахын тоосоо нэбтэрүүлгэдэ, шэнэ хэмжээндэ хүрэхын, дахин гэгдэлдэ орохогүйн тула эрдэмтехникын дэбжэлтын тодорхой түсэбүүдые зохёолгодо онсо анхаралда хандуулха шухала.

Социально-ажаһуудалай асуудалнууд тухай, гэр байра болон социальна бусад объектнүүдэй барилгые хурдадхаха тухай бүхы хүтэлбэрилэгшэд болон ниитын эмхинүүд бүри гөө янзын гуталай өөлгодо түрүүлэн орожо болохоор үйлэдбэринь эмхидхэгдэнхэй.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь үйлэдбэриин линиинүүдые хараад, үйлэдбэриин үндэр болбосорол ба ажалай мүнөөнэй эрхэ байдалые тэмдэглээ. Энэнь гуталай предприятинуудые шэнэдхэхэ һайн жишээ болоно.

Ахтова зал соо М. С. Горбачев фабрикын худалмэришэд ба мэргэжэлтэдтэй уулзаһан байна. Эхэнэрнүүдэй, залуушуулай, хүүгэдэй һайн шанартай элдэб янзын гутал бүри түргөөр, ехээр үйлэдбэриилдэг болохо шухала гэжэ. тэрэ онсолон тэмдэглэбэ.

Арадай хэрэглэмжын эд бараан тухай, энэ асуудалые шиидхэхын тула манай бүхы нөөсэнүүд болон арга боломжонуудые хэрэглэхэ тухай асуудал Центральна Комитедэй болохоёо байгаа Пленум дээрэ бүсэд асуудалнуудай тоодо эрилтэтэйгээр табигдаха юм гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь мэдээсэбэ. Энэ һолбари үнэхөөрөө гээгдэлдэ оронхой гэжэ булганда мэдээжэ. Мүнөө үедэ энэ хэрэг һайжаржа байнхай. Тэрэниие хүгжөөхын тулада арга боломжонуудые хаа хаанагүй бэдэрнэбди, энэ гээгдэлые түргөөр дабахын тулада оборонно промышленностинин предприятинуудыешье хабаадуулаад байнабди.

Хубилган шэнэдхэлгэ гээшэ ажал хэрэгтэй ондоогоор хандадаг болохо гэһэн удхатай гээд М. С. Горбачев үгээ үргэлжэлүүлбэ. Таанод, нүхэдүүд, өөрынгөө продукци хэрэглэдэг хүнүүд, худалдажа абаһан гуталайтнай һүеын унашоо һаань, хайшан гэхэ байнабта? Зэмэтэй хүниие түргөөр бэдэржэ олохо бэзэт? (Энеэдэн). Хүн бүхэн худалмэриингөө газарта иимэл эрилтэтэйгээр хандаха ёһотой.

Ажаһуудалай талаар асуудалнууд табигдаһан байна. «Парижская коммуна» фабрикада худалдаг эхэнэртэй һаяхан хөөрэлдэбэб гэжэ М. С. Горбачев хэлэбэ. Эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдажа абахын тула үдэр бүри 2, заримдаа 3 час оошорто зогсодогби гэжэ тэрэ гомдоно. Сүлөө худалдагдажа байһан юумэнэй түлөөшье эзэлжэнүүд бии болодог. Тиимэһээ ази болохо конторонуудые үсөөрүүлжэ, сүлөө болоһон талмайнуудые хангалгын албануудта үгэхэ хэрэгтэй.

Таанад Бүхсоюзна XIX партийна конференциин худалмэриин хойноһоо адаглан хараха арганай байгаат, гэжэ М. С. Горбачев үгээ үргэлжэлүүлбэ. Тиин мүнөө партиин, Советүүдэй, үйлэдбэриин, эрдэм ухаанай худалмэридэ, нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, манай ажабайдалай бүхы талануудта шэнээр хандадаг болообди. Бидэ булта манай ерээдүйн үндэһэ һуури табинабди. Экономикодошье, социальна һолбаридашье, демократи хүгжөөлгэдэшье хубилган шэнэдхэлгэһээ ондоо зам үгы. Алибаа юумэн тухай олоондо мэдээсэхэ гээшэ хубилган шэнэдхэлгын гол шухала зэбсэг мүн. Арад зон энээниие мэдэхэ эрэгтэй. Дутуу дунданууда нюужа байха ергагүйбди. Тиин зарим нэгэ хүнүүдэй хэды сухалдаашье һаань, хэн нэгые гомодхоохобди гэжэ айнгүй, сэхыень хэлэнэбди.

Тиимэһээ хубилган шэнэдхэлгын замаар зоримгойгоор дабшагты. Заабаринуудые хүлээһэнэй хэрэггүй. Өөһэдөө мэдээд хэгты. Худалмэришэн анги — хубилган шэнэдхэлгын гол түшэг тулгуури мүн.

Бидэ булта хубилган шэнэдхэлгые дэмжэнэбди, бүхы шухала юумэ хэхэбди гэһэн абяанууд зал соо дуулдана.

М. С. Горбачев фабрикаһаа гараад, бүлэг москвагайхидтай — Красногвардейскэ райондо ажаһуугшадтай уулзаһан байна. Хүн зониие овощоор, үрэ жэмэсээр хангалгатай холбоотой хэдэн шүүмжэлхы ажаглалтануудые тэдэнэр хэлээ.

Хотын хуушаншье, шэнэшье районуудта энэ һалбари урдынхяараа гээгдэнэ гэжэ Михаил Сергеевич тэмдэглэбэ. Бидэ энээн тухай мэдэнэбди. Москвагай эмхи зургаанууд нэмэлтэ хэмжээнүүдые абажа байнхай.

Эдэ бүхы дутуу дунданууд бии байгаашье һаань, хубилган шэнэдхэлгэ улам эршэдэнэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй гээд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь онсолон тэмдэглэбэ. КПСС-эй XXVII съездын, Бүхсоюзна XIX партийна конференциин шиидхэбэринүүдые бэлүүлхэ талаар бултадаа бүри эдэбхитэйгээр хүдэлхэ зэргэтэй.

М. С. Горбачевтой хамта КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь Л. Н. Зайков ябалсаба.

(ТАСС).

ХУРА БОРООДОШЬЕ ҺААТАНГҮЙ, ЭРШЭТЭЙГЭЭР АЖАЛЛАЯ!

ҮҮСХЭЛШЭД

Энэ жэлдэ ниитын адууһа малда үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ талаар Бэшүүрэй совхозой худалмэрилэгшэд районоо соогоо үүсхэл гаргаа юм. Энээнэй эшэ үндэһэн гэхэдэ, тус совхозой механизаторнууд таряалан болон сабшалан дээрэхи бүхы агротехническэ худалмэри саг соонь һайн шанартайгаар хэ юм. Сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ гаргадаа, уһалгадаа. Тиихэдэ үбһэ хуряалгада хабаадуулагдаха бүхы оньһон техникэ эртээнһээ заһабарилагдажа бэлэн болгогдоо һэн. Үбһэшэдэй звенонуудшье эртээнһээ эмхидхэгдэжэ, социалис мүрысөөнэй гурим, салин хүлһэнэй хайшаагаар түлэгдэхэ байһан тухай хүн бүхэндэ дуулгагдаһан байна.

Иигэжэ энэ жэлдэ 2,5 мянган тонно үбһэ, 7900 тонно силос, 1430 тонно сенаж, 900 тонно витаминтайногооной гурил бэлэдхэхэ социалис уялга абаа. Тиихэдээ тэжээл бэлэдхэгшэд нэн түрүүн шанарта анхаралаа хандуулна. Совхоз өөһэдын лабораториттой болонхой. Тэдэ табан хоног бүхэндэ бэлэдхэгдэһэн тэжээлэй шанар шалгажа, олондо мэдээсэжэ байха юм. Бороотой мүнөө үедэ энэ тон шухала.

Тэжээл бэлэдхэгшэдэй бүхы звенонууд ажахын тоосоогоор худэлнэ. Салин хүлһэеэ тэдэнэр валова олзо оршоһоо абаха юм. Энэ хүн бүхэниие урмашуулна, хэрюусалгыань дээшэлүүлнэ. Мүрысөөнэй ябаса харуулха стенд звено бүхэндэ хэгдэжэ үлгэгдэнхэй. Һүүлшын мэдээгээр, тус совхоздо 150 тонно витаминтайногооной гурил бэлэдхэгдээд байна. Энэ тэжээл бэлэдхэдэг звенное коммунист Б. С. Чимитов олон жэлэй туршада ударидадаг. Тус звено һүүлэй хоёр жэл соо республика соо түрүү һуури эзэлээ. Тиихэдэ мүнөө 2 мянган центнер үбһэн һуриилэгдөөд байна. Бүхыдөө 350 тонно сенаж дарагдаа. Тэжээл бэлэдхэлгын худалмэриие үдэр бүри ороһон бороон нилээд һаатуулна.

В. БОРИСОВ.

Бэшүүрэй район.

Худоо аюсахын шэнжэлэл

САГ ХҮЛЕЭХЭГҮЙ

Республикымнай ажахынуудта үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ харюусалгата хаһа нилээд орёо бэрхэтэй байдалда үнгэргэгдэжэ байна. Һүүлэй үедэ үдэр бүхэндэ шахуу ороһон хура бороон үбһэшэдэй ажалые нилээд һаатуулна. Олон райондо сабшагдаһан горитой ехэ сабшалангай ургаса саг соогоо хатаагдажа тармагдангүй бороодо норошоод, шэмэ, шанараа алдажа байна. Буряадай АССР-эй Статистикын республиканска управлениин суглуулжа согсолһон тоо, мэдээнүүдые эзэргэсүүлэн хараха, мүнөө бүхыдөө 14 659 гектарай ногоон сабшагдажа, 53233 центнер үбһэн һуриилэгдэһэн, 45919 центнер сенаж дарагдаһан, мүн 22 593 центнер ногооной витаминтай гурил гаргагдаһан байна. Энэнь адууһа малай условно толгой бүхэндэ 0,1 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй үбһэн, сенаж, ногооной гурил бэлэдхэгдээ гээшэ.

Июль һарамнай урда жэлнүүдэйхиһээ хура бороотой байжа, олон ажахынуудта бэрхэтэй байдал ушаруулаа. Хэды тиигэбшье һаань, зарим колхоз, совхозуудай тэжээл үйлэдбэрилэгшэд түрүү онол арганнуудые үргэнөөр хэрэглэһэнэй ашаар ажалаа ургашалтайгаар ябуулна. Ногооной гурил гаргаха АВМ агрегадуудаа бүтээсэтэйгээр хүдэлгэхэһөө гадна сенаж ехээр дараажа абана. Мүн сабшагдаһан ногоо хура бороодо оруулангүй, хушалтатай байра соо һалхитуулан хатааха арга үргэнөөр хэрэглэнэ. Түрүү арга, технологи үргэнөөр нэбтэрүүлхэ талаар урда жэлнүүдтэ хэдэн семинарнууд үнгэргэгдэһэн байха. Тэд олон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд үбһэ тэжээл түрүү технологёор бэлэдхэхэ семинарнуудта хабаадалсахадаа, өөһэдтөө хэрэглэхээр түрүү арганнуудые анхаржа һонирходогүй байһаниинь мүнөө элирнэ. Тусхайлбал, үбһэ хадагалха складуудые барижа, ногоо һалхитуулан хатааха оньһон түхеэрэлгэнүүдые тодхоогүй байна. Энэнэй хохидол мүнөө үзэгдэжэ байна ха юм.

Һүүлэй мэдээгээр, Кабанскын райондо хамагһаа ехэр ногоон сабшагдаа. Эндэ мүнөө 3306 гектарай ургаса сабшагдаад, 10 312 центнер үбһэн һуриилэгдөөд байна. Тиихэдэ, Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Захааминай районуудай ажахынуудта 1373—1731 гектар сабшалангай ургаса унагаагдаад, туд бүриин 7—8 мянган центнер үбһэн суглуулагдаба. Байгша ондо Зэдын райондо үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ худалмэри урагшатай. Жишээлбэл, тус районой колхоз, совхозууд нёдондоной энэ үеынхиһөө хоёр дахин ехэ үбһэ һуриилоо гэхэ гү, али 7890 центнер үбһэ сомоод байна. Тиин гэһээ Баргажанай, Прибайкалиин, Хориин, Хэжэнгын районуудай ажахынуудта үбһэн тон багаар һуриилэгдөө. Тиихэдэ Баунтын, Яруунын, Хурамхаанай, Ахын, Хойто-Байгалай районуудта тэжээл бэлэдхэгшэдынь үбһэндөө ороогүй байнаар.

Сенаж — шэмэ шанартай тэжээл. Сенаж ехээр дараажа абадаг ажахынууд мүнөө олон. Иимэ тэжээлээр гансашье үхэр малаа бэшэ, мүн хонидоо хангадаг колхоз, совхозууд олошоронхой. Мүнөө сенаж дараха хаһа түлэг дундаа эхилэнхэй. Тиин гэһээ Бэшүүрэй, Ивалгын, Кабанскын, Прибайкалиин районуудһаа бэшэ бусад нютагуудта энэ хүдэлмэри эхилээгүй байна.

Ногооной гурил гаргаха АВМ агрегадууд ажахы бүхэндэ бии гээшэ. Мүнөө эдэ агрегадууд диилэнхидээ хүдэлгэгдэбэшье, нэгэ халаанда ажалынь эмхидхэгдэнхэй. Сагай уларилай таарамжагүй мүнөө сагта агрегадуудаа хоёр-гурбан халаанда хүдэлгэжэ, ажалайнь бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ эрилтэ табигдана. Һүүлэй мэдээгээр Бэшүүрэй, Зэдын, Загарайн, Мухар-Шэбэрэй районуудта нёдондоной энэ үеынхиһөө ногооной витаминтай гурил ехээр үйлэдбэрилөөд байна. Тиихэдэнь, Захааминай, Ивалгын, Кабанскын, Хэжэнгын, Хяагтын, Прибайкалиин, Тарбагатайн, Тунхэнэй, Хориин районуудай ажахынууд нёдондоной энэ үеынхиһөө тон багаар ногооной гурил гаргаа. Июль һарын гурбадахи арбан хоногой эхин болотор Баргажанай, Хурамхаанай, Селэнгын районуудта АВМ агрегадуудынь хүдэлгэгдөөгүй байнаар.

Түрүү аргаар тэжээл бэлэдхэхэ эрилтын хурсаар табигдаад байхада, сенаж дараха, ногооной гурил гаргаха ажалаа унжагайруулжа гэхэ гү, али сагай уларилай тогтууритай һайн болохые хүлээжэ байхада, ехэ гарза хохидолдо орохо байһанаа мартаха ёһогүйбди. Хэрбээ мүнөө үбһэ тэжээл бэлэдхэлгээ түргэдхэжэ, үргэнөөр ябуулаагүй һаа, август һарадашье ажалынь ургашатай байхагүй. Саг хүлээхэгүй, шамдахал хэрэгтэй ха юм.

СУРЕПИХЫН САБШАЛАНДА СҮЛӨӨГҮЙ

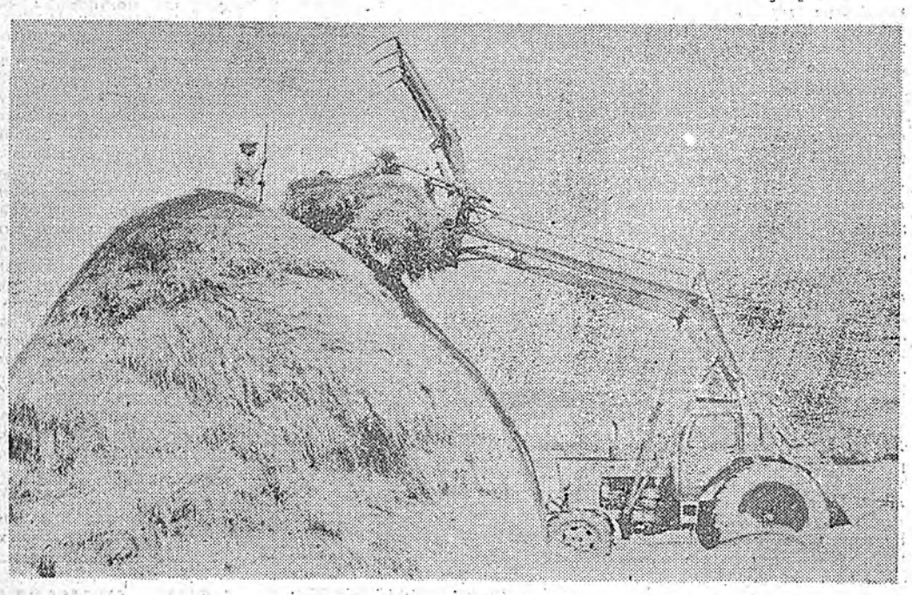

Колхозой түб — Хара-Шэбэрэй урдуур гарадаг асфальтаар хушагдаһан дардам харгын хойто зэхээр хабтайһан Сурепихын сабшаланда элдэб техникэ шагталаһан олон тракторнуудай нишэ тишээ һүндэлхэнь эдэ үдэрнүүдтэ таһалдахаяа болинхой. Тракторно таряан ажалай бригадануудай үнинэй бригадир Григорий Иванович Полянскиин хүтэлбэрилдэг коллективэй механизаторнууд тэрэ үдэр түрүүшынгээ һүри соможо байгаа һэн. Сабшагдажа хүсэд хатаһан үбһэ үнинэй механизатор эхэнэрнүүд Галина Иванова, Екатерина Петрякова гэгшэдэй түргэн тармажа, баал болгон суглуулхадань, трактористнууд Семен Климов, Павел Иванов гэгшэд тракторайнгаа хойно шагталаһан оньһон машинынгаа урдахи хамагшаар үрэбхюулэн абажа, үргэн ехэ торхо-копнитель соогоо нягтаруулан дараад, һуриин захада асаржа ондоруулан буулгана. Энэ бухалыень тракторист Иван Иванов һүри сомохо оньһон асаараа саб шүүрүүлэн абаад, дээрэ үргэжэ, ута һуриин зуун захаар табижархина. Һүри нягтаруулан гэшхэжэ, дорооһоо үгтэһэн үбһыень тараан ябталжа байһан бригадир Григорий Полянский, Александр Устинов гэгшэд баһал тухагүй.

Дурсагдагша бригада зургаан трактортай. Тиихэдэ тракторай косилка, тармуурһаа гаднэ һүри сомохо, үбһэ һэлихэ, суглуулха, бухал табиха оньһон машина эндэ олон. Хүн бүхэн хэхэ ажалаа урид мэдэнхэй, сабшагдажа хатаһан ногоогоо гээлтэ хоролтогүйгөөр суглуулжа абахые ороолдоно.

— Эндэхи сабшалан бага, ерийдоол 103 гектар юм. Наратай сэлмэг удэрнүүдэй тогтоол һаа, ургаһыень арбаад үдэртэ хуряажа һүриилхөөр аргатайбди. Тэд сагай уларил таарамжагүй байжа, үнэтэ сагыемнай һалгажа байна бшуу. Бидэ энэ сабшалангай гектар бүриһөө 20 центнер үбһэ хуряаха түсэбтэйбди. Бүхыдөө 2000 гаран центнер үбһэн һуриилэгдэхэ. Шанар тухай урид хэлэхын аргагүй даа. Өөһэдөө сабшаһанаа бороодо оруулангүй хуряажа абахые ороолдоноби. Энэ сабшалангай ургаса хуряаһаар, силос, сенаж дараха захалхабди. Тиигэһээр байтарнай таряа хуряалгамнай эхилнэ ааб даа, — гэжэ бригадир Григорий Иванович Полянский хөөрэнэ.

«Родина» колхозой тэжээл бэлэдхэгшэд байгша ондо 12 мянган центнер үбһэ һуриилжэ абаха түсэбтэй. Эндэ мүнөө оньһожоруулагдамал гурбан, морин косилхатай гар хажуушадай нэгэ звено үбһэ хуряана.

Тус ажахыда үбһэшэдэй машина, техникын эбдэрхэдэ, түргэн заһабарилжа бэлэн болгохо тусхай албан бии юм. Техническэ хангалга, мүн харууһа хэдэг нүүдэл автомастерской үдэр бүри звено бүхэндэ ошожо, эрилтэ хэрэглэмжыень хангана. Эдэнэрнай тэжээл бэлэдхэгшэдэй звенонуудые тоһо, түлишөөр хангадаг бэлэ юм. Үбһэ хуряалгын эхинһээ хойшо эндэ машина, техникэ эбдэржэ һаатаагүй. Бидэнэй ерэнэн тэрэ үдэр мастерской слесарь, дүршэлтэй механизатор Анатолий Варфоломеев ерэнхэй байгаа һэн.

Аяма халуун тэрэ үдэр Сурепихын сабшаланда хүргөөтэйхэн. Үргэн аад, нилээд ута һуурйтай түрүүшынь томо һүри хараһаар лэ байтар үндын бодожо, нюруулха хэмдээ хүрөө һэн. Һүри нягтаруулан гэшхэгшэдэй нэгэниинь буужа, удаадахи һуриингөө һуури табилсажа эхилээ һэн. Түгэс оньһожоруулагдаһан энэ звеногой гэшүүдэй сомоһон түрүүшын томо һүриин захада баһал адлирхуу сомоогой һуури табигдаад, шуумгай түргөөр сомогдожо захална...

Вл. ЖИГЖИТОВ.

Мухар-Шэбэрэй район.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: түрүүшын һүри сомогдоно. Үбһэшэд Павел Иванов, Семен Климов, тэжээл бэлэдхэгшэдтэ техническэ харууһа хэдэг мастерскойн механизатор Анатолий Варфоломеев.

Авторай фото.

Партийна амадалдал: тобто мэдээсэл

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИ ЭДЭБХИЖҮҮЛХЭ

Үзэл бодолоо бодото хэрэгүүдээрээ батадхаха, социальна һалбарида гол анхарал хандуулха, коммунистын түрүү үүргэ, ниитын болон залуушуулай эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ, тэдэнтэй харилсаа холбор нарижуулан һайжаруулха гэжэ һаяхан болоһон КПСС-эй Гусиноозерскын горкомой пленумдэ хабаадагшад хэлсээ. Пленум дээрэ «Хубилган шэнэдхэлгын шэнэ шатые үзэл сурталай талаар хангахын тула городской партийна организацийн бэлүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Тус асуудалаар КПСС-эй горкомой секретарь Ц. Г. Дандарова элидхэл хэһэн байна.

—Партийн шэлэһэн шэнэ замай үүб байһые олониитэдэ ойлгуулга, тэрэниие материальна болон моральна талаһаань урмашуулга хангалга, хүнүүдэй бодомжолгые хубилталга — мүнөөнэй гол шухала зорилго болоно гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

...Предприятинуудай, колхоз, совхозуудай өөһэдөө өөһэдынгөө мүнгэ зөөреэр хангалгын ба гаргашаяа тэхэрюулгын эрхэ байдалда ажаллажа эхилгэдэ, кадрнуудай экономическа эрдэм мэдэсын һула, тэдэнэй хоорондохи харилсаан батажагүй байһаниинь элирнэ. Иймэ байдалда социалис мүрысөөн, түрүү онол арганууд ашаг үрөөэ харуулнагүй. Тиимэһээ ажалшадай ажалай, ажаһуудалай эрилтэ хэрэглэмжэһээ гадна тэрэнэй эрхэнүүдые хангаха шухала. Хүнэй дүүргэдэг үүргэдэ түшэглэжэ, хүн зонтой ойлгууламжын хүдэлмэри үргэдхэжэ, коммунистнуудай хубиин ба ниитын хэрюусалга, түрүү үүргыень дээшэлүүлһэнэй ашаар партийна зарим организацинуудта хубилалта туйлагдана. Гэбэшье агитаци болон пропагандын хэрэгсэлнүүд, хүсэнүүд гүйсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй. Үзэл сурталай хүдэлмэри үе-үе болоод ябуулагдана. Һураалсалай зургааануудай хүдэлмэри гүйсэд хинагданагүй. Районой социально-экономическа хүгжэлтые хубилган шэнэдхэхын тула үзэл сурталай талаар тэрэниие хангаха зорилгонууд тушаа элидхэлшэ тодорхойгоор хэлээ.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Холбоолжоной уурхайн партхомой секретарь А. В. Черняховский, Гусиноозерскын 4-дэхи дунда һургуулиин парторганизацийн секретарь В. С. Цыбикжапова, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой партхомой секретарь В. Ф. Шахартуев, бусад үгэ хэлэхэдэ, хэжэ байһан хүдэлмэри болон өөһэдынгөө зорилгонууд тухай хөөрөө.

Пленум зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаараа тогтоол баталан абаа.

Н. НАМСАРАЕВ.

ХЭМЖЭЭНҮҮДЫЕ АБАХА

Партийн райкомой актова зал-соо партийно-ажахын эдэбхитэдэй зүблөөн боложо, хонидой нооһо хайшалалгые эмхитэйгээр түгэсхэхэ ба тэжээл бэлэдхэлгые урагшатайгаар үнгэргахэ тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Колхозуудай түрүүлэгшэнэр, совхозуудай директорнүүд, ажахынуудай мэргэжэлтэд үгэ хэлэхэдээ, тэжээл бэлэдхэлгын эхиндэ ушарһан дутагдалнуудаа нэрлэжэ, ажахынгаа байдал тухай тоосоһон байна. Дээрэ дурсагдаһан хүдэлмэринүүд ехэ шалтагаангүйгөөр үнжагайруулагдана, дутуу дунданууд шууд усадхахын тула мэргэжэлтэд арга боломжонуудые бэдэрнэгүй, хүн зониие элсүүлнэгүй, зарим коллективүүдтэ ажалай журам һула гэжэ тэмдэглэгдээ.

Жэшээлхэдэ, «Дружба» колхозто тэжээл бэлэдхэлгын 8 звеногой 7-ниинь ажаллана. 60 гектар газарай ногоон сабшагдаа, сомогдоһон центнершөө үбһэн үгы. АВМ-эй агрегат хүдэлгэгдэжэ эхилээдүй. Зарим сабшалангай үертэ абтабашье, витаминтай ногооной гурил бэлдэжэ эхилхээр ногоотой газар сабшагдаагүй байнаар.

«Родина» колхоздо АВМ хүсэд дүүрэнээр хүдэлгэгдэнэгүй, зайн гал үгэлгэ ходо таһалдана. Бусад ажахынуудта эмхидхэлэй талаар ехэ һуладалга гаргагдана гэжэ тэмдэглэгдээ.

Зүблөөн дээрэ КПСС-эй Хяагтын райкомой нэгдэхи секретарь А. Г. Нечаев үгэ хэлэһэн байна.

Хүдөө ажахын эдэ хүдэлмэринүүдые саг болзор соонь, шанар һайнтайгаар үнгэргэхэ талаар яаралтай, залан шууд хэмжээнүүдые абахыень ажахын хүтэлбэрилэгшэдые партиин райком уялгалаа.

Е. АЛЕКСАНДРОВ.

КПСС-эй Бүхэсоюзна XIX конференциин хараалһан замаар

ШАНГА ШАЛГАЛТА

Оронойнгоо арадай ажахын хүгжэлтые хурдадхаха, обществын дабшалтые хубилган шэнэдхэхэ талаар партиин XXVII съезд дээрэ баталагдаһан шиидхэбэринүүд КПСС-эй Бүхэсоюзна XIX конференци дээрэ бүри хүгжөөгдэһэн, баяжуулагдаһан байна. Илангаяа экономическа зорилгонуудтай адли тэгшээр социальна, соёлой-ажаһуудалай асуудалнуудые шиидхэхэ гэһэн эрилтэ парти табина. Тиимэһээ нютагаймнай политическэ хүтэлбэрилгын зургааанууд, өөһэдынгөө харьяата нютагуудые комплексноор хүгжөөхэ, болбосон түхэлтэй болгохо зорилгонуудта али бүхы анхарал хандуулдаг болоһониинь һайшаалтай. Һүүлэй жэлнүүдтэ партийна органуудай, парторганизацинуудай хүдэлмэриин түхэл маягууд ба онол арганууд хубилжа эхилээ. Бүхы хүдэлмэриеэ бодото зорилгонуудые бэелүүлгэтэй бата холбоотойгоор ябуулжа эхилхэдэнь, ажалшадай эдэбхи үүсхэл, хэрэг эрхилхэ ябадал, уряануудта бэеэ үгэнги байдал дээшэлнэ ха юм. Энэ талаар хаража үзэхэдэ, Амаладай совхозой хүдэлмэришэдэй, Россошино тосхондо ажаһуугшадай социально-соёлой эрилтэнүүдые хангалгада һайн зарим хубилалтанууд боложо эхилээ.

Юун хэгдэнэ гээшэб гэхэдэ, тосхоной социально-экономическа хүгжэлтын удаан болзорой түсэб табигданхай. Тэрэнэй хараа түсэбэй ёһоор үшөө 1980 онһоо барилгын хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдажа эхилһэн байна. Совхозой хүдэлмэришэдтэ хөөр квартиратай олохон байшан баригдаа. Мүнөө буусодаа хамһабариин ажахы эрхилхэ барилгануудтай нэгэ айлай ажаһуухаа байшан гэрнүүд бодхоогдодог болоо. Тиимэ гэрнүүдтэ хүн зон дуратайгаар ороно.

Тосхонойнгоо түхэл шэнжэ тухай анхардагбди. «Эрхим үйлсэн», «Жэшээтэ гэр» гэһэн мүрысөөнүүдые эмхидхэһэмнай, хүн зон гэрээ газааһаншье аятай зохид байлгахые ороддодог, байһаар заншалшье болохо хэбэртэй. Мүнөө өөрын гэр байрагүй айл үгы гэхээр Гэбэшье совхозойнгоо хүдэлмэришэдтэ үшөө 5 гэр баригдаха юм. Республикын нислэлһэ 700 километр, районой түбһөө 75 километр зайда нютагнай оршодог гэшэ. Тиимэһээ барилгын материалнуудаар хангалга хүшэрхэн лэ байха.

Байгша ондо гэрнүүдые болзор соонь барижа ашаглаха талаар парторганизаци бүхы хэмжээнүүдые абадаг. Жэшээлхэдэ, нёдондо совхозойнгоо хэдэн хүдэлмэришэдһөө барилгын бригада үбэлдөө өөһэдөө эмхидхээ һэмди. Энэ бригада модо бэлэдхэзд, мүнөө барилгын материал болгожо байнхай. Гадна байгша онһоо хүнүүдтэ богонишье, удааншье болзороор урьһаламжа үгэжэ, өөһэдөөрнь гэр барюулжа эхилбэбди. Тиихэдэ совхоз тэдэндэ барилгын материалнуудаар туһалжа байха ёһотой.

Хүн, тэрэнэй эрилтэнүүд ба хэрэглэмжэнүүд хадаа парторганизацийн олон шэглэлтэй ажал ябуулгын дундань байгаа зэргэтэй ха юм. Тиин хүдөөгэй зохидхон соёлой байшан баригданхай. Тэндэ хоорой, хатарай, арадай инструментнүүдэй кружогууд, спортивна секциннүүд хүдэлдэг юм. Соёлой байшан соо библиотекэ нүүжэ оронхой. Юрэдөө, ямаршье һаһанай хүн иишэ ерэхэдээ, гансал кино хараад дүүрэнэ бэшэ, мүн шэнэ газетэ, журналнуудые, номуудые уншана, даам, шатар, столой теннис наадана.

Тосхондомнай дунда һургуули, хүүгэдэй ясли-сад, магазинууд, участково больница, бани, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинат бии. Хүн зоной түрүүшын ээлжээнэй эрилтэ хэрэглэмжэ хангаха эрхэ байдал түхеэрэгдэнхэй. Нёдондо Агуу Октябриин 70 жэлэй ойн баярай урдахана нютагтамнай промышленна зайн гал татагдаа. Эндэһээ уламжалхада, телевидениин хоёр программа дамжуулдаг ретранслятор абажа тодхохо аргатай болобобди. Энэ хадаа олон үндэһэ яһатанай: ород, ортон, буряад, татар, украинец, цыган зоной—ажаһуулһан нютагта ехэ үйлэ хэрэг болоо.

Совхозой түб тосхондо бэшэ, мүн хүдөө газарнуудта барилга баһал хэгдэнэ. Мүнөө холын гүүртэнүүдтэ байдаг малшадай ажаһууха типовой гэрнүүд баригдажа байнхай. Түбэй һу һаалиин фермэдэ улаан булан, амаралтын таһалга бии. Һаалишадай эдеэлхэ, түрүүшын хэрэглэмжын эд бараа худалдаха таһалга нээгдэнхэй. Тэдэнэртэ хандуулагдаһан бодото анхарал ажалэйнь бүтээсэдэ һайнаар нүлөөлнэ. Жэшээлхэдэ, нёдондо дүрбэн һаалишаднай 2 мянгатанай дабаа гателаа. Һаалишад В. А. Арунева, Т. Ф. Дементьева, О. М. Кэмбэнова, тугалшан Г. Л. Эрдынеева гэгшэд КПСС-эй Бүхэсоюзна XIX конференциин хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ ехэ амжалта туйлаа.

Гэбэшье манай ажалда бэелэлээ олоогүй асуудалнуud яһала олон байнаар. Тосхонойнгоо социальна хүгжэлтын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ партийна организацимнай политическэ ёһотой хүтэлбэрилэгшэ боложо үшөөл шаданагүй. Илангаяа баригдаһан гэрэй шанар, түхэл мүнөөнэй эрилтэнүүдтэ хүрэнэгүй, эдеэ хоол болон эд бараа хадагалха складууд дуталдана. Котельнай барилга һанаа зэбсоно.

Соёлой-спортын комплекс хүдэлмэриеэ эдэбхижүүлээшье Тиимэһээ барилгын материалнуудаар хангалга хүшэрхэн лэ байха.

Совхозой түб тосхондо бэшэ, мүн хүдөө газарнуудта барилга баһал хэгдэнэ. Мүнөө холын гүүртэнүүдтэ байдаг малшадай ажаһууха типовой гэрнүүд баригдажа байнхай. Түбэй һу һаалиин фермэдэ улаан булан, амаралтын таһалга бии. Һаалишадай эдеэлхэ, түрүүшын хэрэглэмжын эд бараа худалдаха таһалга нээгдэнхэй. Тэдэнэртэ хандуулагдаһан бодото анхарал ажалэйнь бүтээсэдэ һайнаар нүлөөлнэ. Жэшээлхэдэ, нёдондо дүрбэн һаалишаднай 2 мянгатанай дабаа гателаа. Һаалишад В. А. Арунева, Т. Ф. Дементьева, О. М. Кэмбэнова, тугалшан Г. Л. Эрдынеева гэгшэд КПСС-эй Бүхэсоюзна XIX конференциин хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ ехэ амжалта туйлаа.

Гэбэшье манай ажалда бэелэлээ олоогүй асуудалнуud яһала олон байнаар. Тосхонойнгоо социальна хүгжэлтын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ партийна организацимнай политическэ ёһотой хүтэлбэрилэгшэ боложо үшөөл шаданагүй. Илангаяа баригдаһан гэрэй шанар, түхэл мүнөөнэй эрилтэнүүдтэ хүрэнэгүй, эдеэ хоол болон эд бараа хадагалха складууд дуталдана. Котельнай барилга һанаа зэбсоно.

Соёлой-спортын комплекс хүдэлмэриеэ эдэбхижүүлээшье дондо Агуу Октябриин 70 жэлэй ойн баярай урдахана нютагтамнай промышленна зайн гал татагдаа. Эндэһээ уламжалхада, телевидениин хоёр программа дамжуулдаг ретранһаа, дүүрэн хүсэндөө хүдэлнэгүй. Спортивна бараг һайн зал бии. Тэндэ хүнүүдэй бэе махабадаа һорихо хэрэгсэлнүүд дуталдана. Энээнһээ боложо мүрысөөнүүд үсөөнөөр үнгэргэгдэнэ. Байгша оной районой Сурхарбаанда совхозоймнай суглуулагдамал команда анха түрүүшынхиеэ нэгэдэхи һуури эзэлээ. Һур харбалгаар, ядро түлхилгөөр, барилдаагаар манай спортсменүүд һайн үрэ дүнгүүдые харуулаа. Бүхыдөө 56 спортсменнэ бүридэһэн командые совхозой директор В. Озонов толгойлоо һэн.

Нютагаймнай түхэл шэнжэ жэл бүри һайжаран хубилна, ажалшадай социальна эрилтэнүүд али болохоор хангагдана. Зүгөөр үе сагайнгаа эрилтэнүүдэй бүри ехэ боложо байхада, түйлаһанаараа һанаа сэдьхэлээ амархагүй, дутуу дундануудаа бодото дээрэнь усадхан, улам ороддосотойгоор ажаллаха хэрэгтэй гэжэ ойлгонобди. Хубхай хооһон үгэнүүдые хэлсэнгүй, хараалһан зорилгөө хэрэг дээрэнь бодотоор бэелүүлхэ шухала гэжэ КПСС-эй Бүхэсоюзна XIX конференци дээрэ шангаар хэлэгдээ һэмнай. Тиимэһээ совхозойнгоо ажалшадай социальна эрилтэнүүдые хүсэд бүриөөр бэелүүлхын тула ганса парторганизацийн бэшэ, мүн арадай депутадуудай сельскэ Соведэй гүйсэдкомой үүргэ дээшэлүүлхэ ёһотойбди. Үнэхөөрөөшье, урда жэлнүүдтэ сельсоведэй үдэр бүриин хэрэгтэ, оролсохо, гол хүдэлмэриһөөнь һамшаяха ябаделнууд ушардаг байгаа. Совет болон партийна хүдэлмэри амяарлаха гэжэ конференци дээрэ абтаһан шиидхэбэринүүд тон зүб. Мүнөө хүн зоной социальна хэрэглэмжын талануудые нэн түрүүн хүгжөөхэ гэһэн партийн хараа шугамые бэелүүлхэ замдаа шанга шалгалта гарахамнай. Энэ шалгалтаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр гаталхын тула ажахымнай бүхы коммунистнууд, ажалшад хамаг арга боломжонуудаа эльсүүлхэнь лабтай.

И. ДАНДЕЕВ,
Баунтын районой Амаладай совхозой партбюрогой секретарь.

Зунай бэлшээриие зүбөөр хэрэглээ!

ҺУРАГГҮЙ ЕХЭ

Бүхэсоюзна XIX партконференцидэ зорюулан, Загаһатын совхоз һу гүрэндэ тушааха байгша оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбые бүри июниин эхеэр 118 процент дүүргээд байгаа. Бүхыдөө 2321 центнер һүн тушаагдаа.

Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ тэжээлэй цехтэ талха таряанай зүйл, холимол гурил худхажа буйлуулжа, шанаржуулжа үнеэдтэ эдюулһэнэй ашаар тэдэнэйнгээ ашаг шэмые дээшэлүүлээ. Эндэ үнеэдынь машинаар һаагдадаг юм. Наг шэбхэ эрилгаха худэлмэришье оньһожоруулагданхай. Совхозой инженернэ албанайхид һаалиин фермын бүхы оньһон түхеэрэлгэнүүдые үбэлэй саг-та һаадгүйгөөр хүдэлгэхэ, тэжээлэй цехэй оньһонуудые зогсолтогүйгөөр ашаглахын тула хаба аргаяа гарган хүдэлөө.

Совхозой түбэй һу һаалиин фермэдэ 14 һаалишад хүдэлдэг. Тэдэндэ 304 үнеэд даалгагданхай. Энэ фермые залуу мэргэжэлтэн, зооинженер А. Н. Жамсаранов байгша оной январиин эхинһээ хүтэлбэрилнэ. Александр Николаевич эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын болон зоотехническэ ажалые нилээд һэргээжэ шадаа.

Тус фермын түрүү һаалишан Надежда Михайлова июнь һарада үнеэн бүриһөө 500 шахуу килограмм һу һаажа, район соогоо социалис мүрысөөндэ нэгэдэхи һуури эзэлээ. Ульяна Чимитова — 494 килограмм, Анна Цыренова—476 килограмм һаажа, хоёрдохи, гурбадахи һуринуудта гараа. Жэлэй эхинһээ хойшо эндэ үнеэн бүриһөө 1200 үлүүтэй килограмм һүн һаагдаа. Мүнөө фермэдэ үдэрэй 27—28 центнер, һүн абтана. Тээсгэн тус коллектив хоёр бүлэг боложо таһараад, зунайнгаа Жарайн, Хүсөөтын бэлшээридэ зөөгөө һэн.

Зунай сагта үнеэдэй ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ, тэдэнэз таргалуулан, бага гаргашатайгаар ехэ һу һаахын тула мал адуулагшад С. Я. Михайлов, Ц. Цыренова, О. Ананин гэгшэд һүрэгөө нуур сөөрэмүүдэй, гол горхоной эрьеэр, ой соогуур шадамараар бэлшээнэ.

Хэрбээ нёдондо эндэхид үнеэн бүриһөө ойрдоол 1535 килограмм һу һаагаа һаа, мүнөө жэлдэ тэрэнээ 2000 килограммда хүргэхэ гэһэн зорилготой.

М. ГЫЛЫКОВ.

Хэжэнгын район.

«САГААН АЛТАЯА» СЭБЭРЭЭР

МҮРЫСЭ АЖАХЫНУ

Үглөөнэй найман час. Анаагай совхозой гурбадахи отделениин түб һуринда түхеэрэгдэһэн хонидой нооһо хайшалха пунктын халуун ажал түлэг ябажа байгаа һэн. Эндэ дүн хамтадаа 19 электрохайша хүдэлгэгдэнэ.

— Булта хайшаднай дүршэлтэй хүнүүд. Жэшээнь, Баир Дамбаев, Цыдып-Доржо Дамбаев, мүн нютагай хүүгэдэй ясли-садай хүдэлмэрилэгшэ Галина Дондокова, хонишон Ракша Тыкшеев гэгшэд баһал һайнаар ажаллажа, үдэрэй туршада 60—65 хонидой нооһо хайшална, — гэжэ пунктые даагша Цыдып-Доржо Цыренович Дамбаев хэлэнэ.

— Анаагай энэ пунктын коллектив 10 500 шахуу хонидой нооһо хайшалха. Мүнөө эндэ 4000 гаран хониной нооһон абтаад байна. «Сагаан алта» суглуулха түсэбтэ даабаринуудаа ахалагша хонишод Балбар Чимитов, Пунсык Жамбалов, Самбу Шойнжонов гэгшэдэй бригаднууд үлүүлэн дүүргээ.

Районой агропромышленна нэгэдэлэй ахамад зоотехник Д. Д. Дариевтай суг энэ пунктын хүдэлмэриие шалгахадамнай, дутуу дунданууд элирээд лэ байгаа һэн. Тоо толгойень олошоруулхаер ороодоһон нэгэ зариман харюусалгата ажалдаа муугаар хандана. Нооһыень дээгүүр хайшалжа хиргана. Заримдаа хонидой толгойн, хүлэйнь нооһо хайшалангүй үлөөжэрхинэ. Эдэ мэтын дутагдалнуудые үсадхаха талаар хэмжээнүүд абтаа. Бригадын совет болон эндэхи арадай хиналтын постын гэшүүдтэй хөөрэлдөөн үнгэргэгдөө.

Отделениие эрхилэгшэ Б. Б. Батуев эдэ бүхы дутагдалнуудые дары усадхажа, хайшашадай ажалай шанар һайжаруулхабди, гэжэ найдуулаа.

Анаагай совхозой хонидой нооһо хайшалха Хүтэл-Нуурай, Буламай пунктнуудта ерэхэдэмнай, эндэ халуун ажал хурдандаа ороод, хайшашад сүлеогүй хүдэлжэ байгаа һэн. Эндэхи бэрхэ хайшашадай тоодо Базар Табдаев, Найдан Дабаев, Сергей Цыремпилов, Баир Намжилон, Наран-Шэмэг Аюрова болон бусад оро-но. Эдэнэр халаанай түршада 60—60 хонидой нооһо шанартайгаар хайшална.

Гэбэшье Анаагай совхозой нооһо хайшалха эдэ пункт дээрэ дутагдал мүн лэ бии байба. Хэгдэжэ байһан хүдэлмэриин шанарые һайжаруулха талаар таарамжатай хэмжээнүүд саг соогоо абтанагүй. Отделениинүүдые эрхилэгшэнэр болон зооветеринарна мэргэжэлтэд тушаалта үялгадаа хангалтагүйгөөр хандадаг байба бшуу.

Анаагай совхозтой хүршэ, «Георгиевский» совхозой гурбан пунктда хонидой нооһо хайшалха хүдэлмэри яһала гуримтайгаар ябуулагдана. Хайшашан бүхэн хэжэ байһан хүдэлмэридөө нарин нягтаар хандана. Эндэ шанарай түлөө тэмсэл эршэмтэйгээр дэлгэрнэ. Хонидейнгоо, нооһо нарин нягтаар хайшалжа, адхашье нооһо гэлтэ хоролтодо оруулангүй абаха гэжэ ороодоно.

Пункт бүридэнь ажалай шанар хинан шалгаха ниитын комисси эмхидхэгдэнхэй. Тэдэ комиссийн нооһо хайшалагдадай нооһо хайшалаһ сэгнэлтэ сөөнэй

Иимэ лэгшэ к димиров тэй уулы

— Өөр нишоно хайшалаһ зэргын ниие ха нишодо эсэсэй жа бай хонин бол ороо до ороо зэргэтэй шүүд, эдэ ламжа бари шье нөөн ороодо тойшье үсхэбэрэ хымнай хуби орхо рэ мэд

Өөнэ эдэ ажа шалха рие «Георг шод б шад и на, хара даа с бүтээхэ

Хонин дэмжэжэ, бол һаалха, эрд до ороо гэжэ м зэргэтэй хүтэлбэ шүүд, эдэ ламжа үйдхэхэ бари үйдта үхи шье нөөн ороодоо тойшье нэргэтэй үсхэбэрэ гаргадаг хымнай Жигжэ хуби шэд 8-да орхо мэд дэ толи

Өөнэ Хорин эдэ ажа шалха туудта, рие гараһа «Георг улимай шод б нүүдэ шад и болоого на, хара хүрин каб даа с худэлмэ бүтээхэ рэ өөнэ

Балбаро Дондок Дулма

Гэрэлэ ска слэд нэлтэдэ х ишантай

Арбан үдэрэй

Нооһо хайшалха пункт эрэтээннээ түхеэрэгдээ, эндэ хүдэлхэ хүнүүд шэлэгдэжэ томилогдоо юм. Тэдэнэй тоодо хони хайшалха шэнэ арга шудалһан механизаторнууд, ажахын мэргэжэлтэд, нютагай дунда һургуулиин ахамад классай һурагшад ороосоһон байна. Пунктын бүхы хүдэлмэриие колхозой парторганизацийн секретарь П. Ц. Хайдапов хүтэлбэрилөө. Хамта дээрээ 19 600 гаран хонидой нооһон хиргагдаба. Байгша оной түсэбэй ёһоор, 721 центнер «сагаан алтан» суглуулагдаха һаа, 726 центнер нооһон абтаһан байна.

Дүй дүршэлтэй хонишод Ж. Б. Санжиевай, П. Ч. Базаржаповай, А. Г. Гомбоевой, С. Б. Пурбуевай, залуу хонишод Н. Кульпановагай, И. Ленхоевой, А. Пьянковой, Б. Цыденовэй хүтэлбэрилдэг бригадынхид түсэбтэ даабаринуудаа холо үлүүлжэ шадаа. Жэшээлхэдэ, суута хонишон Ленинэй орденто коммунист Жамбал Биликтуевич Санжиевай Хандацу Очировна нүхэртэйгөө харууһалдаг хуса бүхэнһөө дунда зэргээр 7 килограмм 250 грамм нооһон абтаһан байна.

Хони хайшалагшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходо, механизатор Солбон Будажапов эрхимлэбэ. Тэрэ 1024 хони хайшалжа, 37 центнер 22 килограмм нооһо абаа. Залуу механизатор үнгэрһэн жэлдэ хони хайшалалгаар районой чемпионой хүндэтэ нэрэ эзргэдэ хүртэһэн юм. Удаадахи һуринуудые инженер Олег Васильев, луговод Түмэн Цыбиков, жолоошон Саян Цыдыпов, луговод Геннадий Бадмацыренов гэгшэд эзэлээ. Баталгаһан социалис мүрысөөнэй дүримэй ёһоор, эдэнэр бултадаа нооһо хайшалгаар колхозой чемпионой нэрэ эзргэдэ хүртэжэ, «Восход» мотоциклнуудаар шагнагдаба. Ажалай үндэр дүнгүүдые түйлаһан аха дүү Владимир, Лхамажап Лумбуновууд, Сэмжид Лхасарунов, Валерий Болхоев, Александр Цоктоев гэгшэд социалис мүрысөөнэй илагшадай тоодо оролсожо, мүнгэн шангаар урмашуулагдаа.

Ноёхоной дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Будажап Эрдынеев 817 хониннһоо 27,9 центнер нооһо хайсаһаяа һалгэжэ үмдэнхэйнүүд үдэшэлэн 9 часта автобустоо һуужа, гэр тээшээ хүхюун зугаатай буусаа һэн.

Д. ДОНДОКОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: фермын түрүү һаалишан Г. С. Матвеева; үхэй адуулагша В. А. Дмитриев; һаалиин мал үдэшын бэлшээридэ атарлан бэлшэнэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Загарайн районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз.

ТҮРҮҮЛЭГШЭ ҺУНГАГДАБА

Хурамхаанай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшые һунгахын тула профкомой түрүүлэгшэ Б. С. Гармаев түрүүтэйгээр комисси байгуулагдаа һэн. 13 ажалша коллективтэ 9 кандидатура зүбшэн хэлсэгдээ. Суглаануудта бүхыдөө 300 хүн хабаадажа, 86 хүн үгэ хэлээ.

Тиигэжэ колхозой 60 жэлэй ойн урда тээхэнэ колхознигуудай этигэмжэтэ түлөөлэгшэдэй суглаан боложо, 13 хүн үгэ хэлээ. Дуу үгэлгын үнэ нэрэ Г. Н. Цыренов түрүүлэгшээр олонхиин дуугаар һунгагдаа. Тэрэ үгэ хэлэхэдээ, этигэл үзүүлһэнэй түлөө баяр хүргөөд, правленийн түрүүлэгшын тушаалда ямар гол зорилгонууд бэелүүлхын, түлөө ороодохо байһан тухайгаа хөөрэжэ үгөө.

Б. ДОНДУПОВ.

Хурамхаанай район.

Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишод, хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд «сагаан алтаяа» абаха хэрюусалгатай хаһые һайн бэлэдхэлтэйгээр үгтаһан юм.

ҺАЙН ШАНАРТАЙГААР

Июнь ба июль һарын түрүүшын хахадта ходол бороотой байжа, хониной нооһо хайшалалгада һаад татаба. Тиибэшье Нарһатын совхоз «сагаан алтаяа» эршэмтэйгээр хуряажа байна. Совхозой ахамад зоотехник Чойбалсан Дамбаевич Чойбсоновтой уулзахадамнай:

— Хайшалалгын пунктын хорёодо эгээл түрүүлэн Бальжит Цыренжапова харууһалдаг түлгэнүүдээ оруулаа. Тиигэжэ хахад үдэр соо 630 толгой хонид хайшалагдаба. Эндэ түргэн аргаар хайшалдаг 16 хайшашад хүдэлнэ. Илангаяа түбэй больницын медсестра Эржена

ФОТОРЕПОРТАЖ

ҺҮ, ТАРАГАЙ САЛГИДАХА ХАҺАДА

*** Мухар-Талын һу һаалиин фермын малшад мүнөө һу һааха талаар ажахы дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлнэ.**

*** Энэ фермэдэ үдэртэ дунда зэргээр 2062 килограмм һүн һаагдана.**

*** Үнеэн бүридэ абаад тоолоходо, энэнь 10,3 килограмм һүн абтаһан болоно.**

*** Тус коллектив зунай дүрбэн һара соо бүхыдөө 1845 центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 900 килограмм һу һааха социалис үялгатай юм.**

Энэ фермые һүүлэй дүрбэн жэлэй туршада зоотехник мэргэжэлтэй Баир Ульзутуевич Дамбаев хүтэлбэрилнэ. Эндэ 8 һаалишан, нэгэ туһалагша, 3 үхэршэн, кочегар, техник-үрэжүүлэгшэ, тоо бүридхэгшэ, ветеринарна хүдэлмэришэн, слесарь-заһабарилагша, 2 тугалшан, үнеэдые оньһон аргаар һааха түхеэрэлгэнүүдые заһабарилха слесарь гэзд бүхыдөө 21 хүн ажалладаг. Тэдэнэртэ 201 үнеэн, 36 гунжан даалгагдажа үгтэнхэй. Мүнөө эдэнэйнь 197-ниинь һаагдажа байна. Эдэ малһаа сүүдхэдэ дүн хамтадаа 2062 килограмм һүн абтана.

Үнеэдые оньһон аргаар һаадаг түхеэрэлгэнүүдые заһабарилдаг слесарь М. И. Матвеевтэй уулзажа хөөрэлдэбэбди.

— Манда тиимэ һайрхажархихаар юумэн үгыл даа. Юрэдөөл, районой ПМТС-эй хүдэлмэрилэгшэдэй фермын оньһон түхеэрэлгэнүүдые саг соонь ерэжэ, техническэ талаарнь хангадаг болоо һаань, һайн бэлэй. Һүнэй шланганууд, үнеэдэй хүхэндэ углаха резинээр хэгдэһэн түхеэрэлгэнүүд, пульсаторнууд дуталдажа, олдохоёо болинхой,— гэжэ Михаил Иосифович хөөрэнэ.

...Дээрээ һарабшатай сарай соо оруулагдаһан мал витаминтай ногооной гурил, талха тарянай зүйл эдинэ. Тэдэнэй хүхэнүүдтэ углагдаһан оньһон аппарадууд хүдэлгэгдэжэ, сагаан түмэр, амһартанууд соо һүн хөөһэтэн ороно. Энэл хирэндэ фермын түрүү һаалишадай нэгэн, нёдондо жэлэй дүнгөөр үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һу һааһан Галина Сысоевна Матвееватай тобшохоноор үгэ андалдабабди.

— Гараараа һаагшада орходоо, энэтнай жэшээлэшэгүй хүнгэн, амар юм ааб даа. Гушаад үнеэдые нэгэ нэгээр шобторжо һааха болоо һаа, хүндэхэн юм бээ. Бидэ һүүлэй жэлнүүдтэ үнеэдээ гараар һаахаяа болинхойбди,— гэжэ һаалишан эхэнэр хөөрэнэ.

— Та, мүнөө хэды шэнээн һу һаажа байнат? — гэжэ асуубабди.

— Үдэртэ бүхыдөө 246 килограмм һу һааналби даа. Энээниие үнеэн бүхэндэ хубаахада, 10 килограммда хүрэнэ. Жэлэй эхинһээ үнеэн бүриһөө 1299 килограмм һүн абтаад байна,— гэжэ тэрэ харюусана.

— Энэ хура бороодо һу һаали бага зэргэ доошолжо байна,— гэжэ зэргэлээд һу һаажа байһан, эндэхи ахалагша һаалишан, районно Соведэй депутат Ирина Николаевна Сивцова манай хөөрэлдөөндэ оролсоно. Мүнөө И. Н. Сивцова үнеэн бүриһөө удэртэ дунда зэргээр 12 килограмм һу һаажа байна.

Һу тушаан абадаг таһалга соо ороходомнай, хойто ханадань үлгөөтэй һаалишадай үдэр бүриин дүнгүүд аржытар хадаатай байха юм.

— Ажахын гурбан фермын дүнгүүдые зэргэсүүлэн харахада, танай коллектив мүнөө үнеэн бүриһөө 10,3 килограмм һу һаана. Энэнь нёдондонойхидо орходоо 4,2 килограммаар дээшээ болоно. Ташалангай фермын малшад 9,4 килограмм, Наринай һаалишад 8,2 килограмм һу абана. Энээниие юун гэжэ И. Н. Сивцовада хандабабди.

— Үнеэдээ һайнаар адуулһанай ашаар бидэ һу һаамаа зерим тэды дээшэлүүлбэбди. Энэ хэрэгтэ бэрхэ үхэршэд — А. В. Марков, Д. С. Кондин, В. А. Дмитриев гэгшэдэй оруулһан хубита нилээд ехэ ааб даа. Хоёрдохёор, зунай бэлшээриин түрүүшын үдэрһөө үнеэдтэ талха тарянай зүйл, витаминтай ногооной гурил таһалгаряагүй үгөөбди. Гурбадахяар, һу горитойгоор һаахадаа, малшад, үхэршэд изэлтэ түлөөһэ абана бшуу.

Фермын һаалишад үнеэдээ һаажа дүүргэһээр, һүеэ тушаажа, малаа үдэшын бэлшээридэнь гаргаһан хэйноо байра соохиёо сэбэрлэжэ, хубсаһаяа һалгэжэ үмдэнхэйнүүд үдэшэлэн 9 часта автобустоо һуужа, гэр тээшээ хүхюун зугаатай буусаа һэн.

Д. ДОНДОКОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: фермын түрүү һаалишан Г. С. Матвеева; үхэй адуулагша В. А. Дмитриев; һаалиин мал үдэшын бэлшээридэ атарлан бэлшэнэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Загарайн районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз.

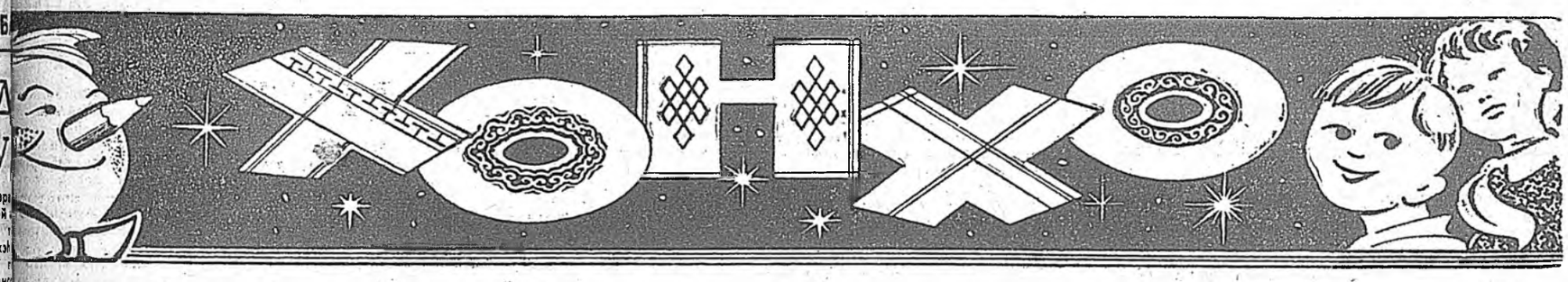

Хэжэнгын районой Дунда-Худанай дунда һургуулиин литературна нэгэдэл худэлжэ байдаг юм. Энэ һургуулиһаа республиканска слёт-олимпиадада хабаададаг һурагшад магтаалда хүртэжэл байдаг, зариманайнь зохёолнууд «Хонходо» урда тээнь гараһаншье байха. Зүгөөр амяараа хуудаһан гараадүй һэн. Тиимэһээ ээлжээтэ «Хонходоо» энэ һургуулиин эдир бэшэгшэдэй зүйлнүүдые толилбобди.

ДАНАЙ ЭРЬЕДЭ

ҺУРГУУЛИ́ДА литературна кружок 1970-аад онуудһаа эхилжэ түрэлхи хэлээ бүри саашань баяжуулха, буряад литературыгоор шудалха, элдэб янзын зохёолнуудые бэшэжэ һураха зорилгатай эрмэлзэлыень алиа талаар дэмжэжэ, тэдэнэй зохёолуудые туһалха, эрдэм мэдэсыень болгохо гэхэ мэтын зорилгоорые хүтэлбэрилэгшын урда тавигаа гэнэш.

Тиихэдэ 8 эмхидхэхэһээ бүри урда, 8 онуудта үхибүүд гуурһаа эхилһэн байгаа. Тиихэдээ гусдэй бэй аһоор ажаллашьегүй һаа, гэжэ нэрэтэй литературна гаразетэ гаргадаг һэн. Надя Дагламсалма Жигжитцыренова, Надя гэгшэд 8-дахи, 9-дэхи классуурадаг байхадаа, түрүүшынгээ тэндээ толилһон байха. Хо-Дагбаева Надиин хэдэн расгэнгын, Хориин районно газетэхуудануудта, мөн «Буряад газетэдэ гараһан юм. 70-аад һургуулимнай шэнэ байшанда хэшэлнүүдээ кабинетнэ гуригэргдэг болоходоо, буряад литературын кабинет эмхидхэгжогой худэлмэри эмхи гуримбо. Тэрэ үеын кружогой эдэбшүүдые нэрлэбэл, Люда Даржжэн Балбарова, Гэпэлма Гунсэгма Дондокова, Долгорма ржиева, Дулма Сампилова гэгоно, Тиихэдэ Сампилова Дулгүүд хоёр жэлэй саана «Байрналда толилогдоо һэн.

Одо Балбарова Эржэнэй нэгэ Гунсуева Гэпэлмагай хэдэн шууликанска слёдто эльгээгдэжэ, ийн сэгнэлтэдэ хүртээ һэн. Годуу һаалишантай уулзалга» гэжэ Гэпэлмэгай очерк «Буряад үнэн» газетэдэ толилогдоһон юм.

1973 оной февраль һарада «Хэжэнгын гол» газетэдэ «Эдир бэшэгшэдэй шүлэгүүдтэй танилсагты» гэһэн нинтэ гаршаг доро 8-дахи классай һурагша Бидагерова Нинын «Буряадайм үбэл», 7-дохиин һурагша Буянтуев Цыденбалай «Хабар айлшалаа», 5-дахида һурадаг Базарова Надмидай «Хабарай дуун», 8-дахи классай һурагша Ринчинкдоржиева Долгормагай «Гайхалтай», 10-дахиин һурагша Гунсуева Гэпэлмагай «Ургыхан» гэжэ шүлэгүүд толилогдоо һэн.

Тиихэдэ 1976 ондо Хэжэнгэдэ һурагшадай литературна слёт үнгэрөө бэлэй. Тэндэ манай һургуулиин хүбүүд, басагад хабаадаа. Жэшээнь, Рэгзэма Жамьянова «Делегаткеда» гэжэ шүлэгөө нэшаа һэн. Басаган энэ шүлэгөө нютагайнгаа суута хонишон, КПСС-ай XXV съездын делегат Цыпилма Булатовна Цыденовада зорюулһан байгаа. ДабаЦырен Саможапов арадай аман зохёолоор суглуулһан материалнуудтаяа слёдто ерэһэн зониие танилсуулаа.

1979 ондо Х. Н. Намсараевай түрэһөөр 90 наһанай ойдо зорюулагдаһан түрүүн районно, удаань республиканска олимпиадануудта манай һурагшад хабаадажа, 5-дахи классай һурагша Баярма Димитдагбаева «Хаһагүй хани нүхэсэл» гэжэ рассказаа, Жаргалма Цыденова «Х. Намсараев М. Горький хоёр» гэжэ зураглалаа, Женя Лыксикова «Октябрьһаа мүндэлһэн нэрэ» гэжэ шүлэгөө олоной һонорто дурадхаа бэлэй. Тиигэжэ бүлта грамотануудаар шагнагдаа, хөрин Баярма Димитдагбаева «Артек» ошохо путевкодо хүртөө һэн.

1985 ондо Илаатын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан республиканска олимпиадада Лариса Будожапова (мүнөө 10-дахи классай һурагша) шүлэгүүдээ уран гоёор уншажа, һайшаал магтаалда хүртэнэ юм. Тэрэнэй «Зүгы ба эрбээхэй» (басни), «Жаргалта Бурладайнгаа басаганда», «Илаатын соло» гэжэ шүлэгүүдыень онсолмоор байна. Тиихэдэ Лариса «Орленок» ошожо ерээ һэн.

Һуралсалай 1986—1987 ондо Октябриин революциин 70 жэлэй ойтой дашарамдуулан, олимпиада райондоо үнгэргөөбди. Удаань Бато Базароной 80 наһанай ойн үдэшэдэ Лариса Будожапова «Хүн, хүн, хүдэлмэришэ хүн» гэжэ рассказаа, Бэлигтэ поздэй дурасхаалда зорюулһан шүлэгөө уншаа. Улаан-Удэһөө уран зохёолшод, поздүүд Ц. Н. Номтоев, Л. Д. Тапхаев, Ц. Р. Галсанов, Б. С. Дугаров, эрдэмтэ Г. О. Туденов гэгшэд энэ үдэшэдэ байлсаа һэн. Тиин эдир бэшэгшэдтэ тэдэ яһала һайн сэгнэлтэ үгэжэ, саашадаа ходо бэшэжэ, уран бэлигээ таһалгаряагүй мүлижэ байхыень хүсэнэн байна.

Нёдондо манай кружогойхидой олон зохёолнууд «Хэжэнгын гол» газетэдэ толилогдоо.

Мүнөө үедэ кружогто 4-дэхи—10-дахи классуудай 20 гаран һурагша ябадаг юм. Гуурһаяа туршахаһаа гадна арадай аман зохёолнуудые суглуулжа, районнойгоо газетэдэ заримыень гаргуулнабди. Бага классуудай һурагшадые хабаадуулжа, «Онтохоной үдэшэ» үнгэргэжэ байдагбди. Үхибүүд онтохонуудай удхаар сценкэнүүдые табяад туршадаг.

«Худанай гол» гэжэ ханьш газетэдээ, гар бэшэгэй журналдаа зохёоһон шүлэгүүдээ, рассказуудаа бэшэдэг гэдэгбди. Түрэл тоонто нютагаа, ажалай түрүүшүүлые, үзэсхэлэн байгаалияа магтаһан шүлэгүүд олон юм.

Үхибүүдые түрэлхи хэлэндэнь дуулуулхын тула Худан голой эрьедэ ябуулагдажа байдаг бүхы худэлмэри, тэдэнэй тоодо литературна кружогоймнай һуралсал, эмхитэй, гуримтайгаар үнгэргэдэжэ байбал, үүрэг нүлөөнь горитой байха гэжэ найданаб.

Н. БУДОЖАПОВА,
Хэжэнгын районой Дунда-Худанай дунда һургуулиин буряад хэлэнэй, литературын багша, РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша.

СЭЛГЕЭХЭН МОГСОХОМНИ

Сэбэр арюун агаартай,
Сэл хүхэхэн уһатай
Сэлгеэхэн Худанай эрьедэ
Сэсэг түүжэ ябаа һэм.
Худан голни аргаахаанаар—
Хуур, лимбын хүгжэмдэл,
Хоорхэнсор домоглоод —
Хүхюутэйгээр шолшогоноо.
Холын замда ябахадам,
Хотогор талам һанагдаал.
Хонин һүрэгэй хушуурһан
Хүхэльбэ эрьош үзэгдоол.
Дууланаб шамдаа, Худамни,
Дорюухан наһанайгаа
жаргалые.
Дуунайм арюухан аялгые
Долгинуудынь үргэн
бүүбэйлгэл.

НЮТАГАЙМ ХУҺАД

Нааданда ошохоо бэлдэжэ,
Нарин нягтаар гоёһоншүү
Нютагайм хуһад жэрылдэн,
Нюдэндэм уриналр
үзэгдэнэл.
Жэлэй дүрбэн сагай
Жэгтэй һайхан намар
Жэрылдэн һуугаа хуһадым
Жэнхэни гоё хубсаһаар
Жэлэн байжа шэмэглээ.
Арюухан алтан намарай
Аалихан намдуу һэбшээндэ
Айдар басагадай
хатарһандал
Аятай гоёор нугарнад лэ.
Һайхан нютагайм хуһад,
Һанаанайм шэмэг болоолта.
Худан голой хүгжэм доро
Хойшо-урагшаа дохиколта.

Дарима ГУНСУЕВА,
7-дохи классай һурагша.

ТООНТО ХИЗААРАА СУУРХУУЛХАТ!...

БУРЯАДАЙНГАА нютагай бүхы һургуулинуудта түрэлхи хэлэнэй, литературын хэн багша ямараар худэлжэ байдаг бэ гэжэ тухайлдаг болонхойб. Олонхи багшанар үнэн эүрхэнһөө ороолдожо, нютагай үхибүүдэй эдэбхи үүсхэлые дэмжэжэ, хизаар орондоо, түрэл хэлэндээ, түүхэдээ дурлуулхын, һонирхолыень бадаруулхын тула ехэ юумэ хэжэ байдаг. Тэдэнэй нэгэн Нина Цырендоржиевна Будожапова болоно. Өөрынгөө ажалые үлүү тобойлгожо байжа хөөрэхэшьегүй, номгон даруй зантай энэ хүнэй хэжэ байһан юумые һургуулиинь коллективэй, арадай гэгээрэлэй хүтэлбэрилэгшэдэй обёорһониинь, ойлгоһониинь, дэмжэһэниинь ехэ һайн гэдэг. Ойлгохошьегүй, дэмжэхэшьегүй, буряад хэлэнэй багшанарай хэшээлые тоожо орожо харахашьегүй хүтэлбэрилэгшэд эндэтэндэ байдаг лэ байгаа ха юм. Харин Н. Ц. Будожапозагай хизаргүй ехэ ажалые саг соонь обёоржо, РСФСР-эй һургуулиин габьяата багшын нэрэ зэргэдэ хүрэтэр дэмжэһэндэнь би ехэ баяртай агшаб. Яагаашье һаа, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ БГПИ-дэ 5 жэлдэ хамта һураһан байна ха юмбиби.

Үхибүүдэйнь суглуулһан аман зохёолой зүйлнүүдые, бэшэһэн, зохёоһон юумэнүүдыень шэнжэлэн харахада, Дунда-Худанай һургуулида ороын ёһо заншал батажанхай гэжэ эли байна. Уран үгэдэ дуратай, гоёор шүлэг уншадаг һурагшад эндэ олон.

Эдир бэшэгшэдэй республиканска слёт-олимпиадын анхан үнгэргэгдэдэг болоһонһөө хойшо жюрин бүридэлдэ ороолсодог байһан хүн хадаа хааналаа ямар бэлэдхэлтэй һурагшад ерэдэг бэ гэжэ мүн лэ мэдэхэ болохойб. 1985 ондо болоһон слёдто хабаадаһан Лариса Будожаповагай ялаг гэмээр өөрынгөө шүлэгүүдые уншаһые жюрин гэшүүд мүнөошье наһандаг ёһотой. Буряад гоё тэрлигтэй, шобогор малгайтай, зохидхон басаганай ордоһотойхоноор шүлэг уншажа байһаниинь мүнөөшье нюдэнэйм урда харагдадаг.

Энэ һургуулиһаа слёдто хабаадаһан хөёр һурагша Хара далайн үзэсхэлэн эрьедэ амарха путёвкоор шагнагдаһаниинь олон юумэ гэршэлжэ үгэнэ бэшэ гү?

Энэ хуудаһанда толилогдоһон зураглал, шүлэг, үбгэд хүгшэдһөө бэшэжэ абаһан зүйлнүүдые анхаралтайгаар уншажа үзэхэдэ, нимэ үхибүүдэй нютаг бүхэндэ ургажа байгаа сагта түрэл һайхан хэлэмнай һолбержэл байха гэжэ бата найдал сэдьхэл зүрхыемни дулаасуулаа.

Үнэхөөрөөшьо, «хамар сорьёмо хоншуухан үнэртэй, шараулаахан хилээмэ» бүридаг эжыгээ ажалаар Дунгарма Жамсарановагай омогорхоходо, номоо үзэхээ залхуурдаг «эрбээхэйнүүдые» ёгтолон, Лариса Будожаповагай баснилхада, энэ дэлхэй дээрэ эб найрамдалай хэтэ мүнхдөө мандахые хүсэжэ, Дарима Дашиевагай шүлэглэхэдэ, бусадшье һурагшадай бэшэһэн, суглуулһан юумэндэ баярлангуй байхын аргагүйл.

Хабсагайн дундуур харьялан урдадаг Худан голой эрьедэ тогтоһон һургуулиин эдир бэшэгшэдэй зохёохы ажалда үшөө ехэ амжалта хүсөөд; түрэл хэлээ, литературэ, соёл болбосоролоо, тоонто нютагаа мандуулха хүнүүд болажо үрныт гэжэ үреэжэ байнаб.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ТҮҮНТӨӨГЭЙ ДЭРГЭДЭ

Лхасаржиева, Вячеслав, ...

...дэргэдэ сугларнабди.
...олон. Хүгшэд,
үбгэд —
...дайнай ветерануудаа жэрынэ.
...оноо хамгаалаад,
...бусаагүй,
...эз гамнангүй
...унаһан хүбүүдтэ
...бодхоогдоо.
...ашань татаад,
...руу харанабди:
...наһан бурлад сэрэгшэ
...атуу малгай
үмдэнхэй,
...алаяа хөрхоор
шэртэн,
...ье хамгаалхаар
бэлэн зогсоно.
...л үзэгүүдээр
аржытар
Олон хүбүүдэй нэрэнүүд
һиилэгдэнхэй.
Эрьежэ һоергоо
бусахагүйнь хорамтай.
Хоншуу үнэрөөр хангалтаһан
сэсэгүүд
Хүшөөгэй табсанда
табигдана.
Багаһан хүүгэд баглаа
сэсэгүүдые
Ветерануудта барюулна.
Дайгаа даража бусаһан
тухайгаа
Дайнай ветерануудаа хоорэнэ.
Дэлхэйн арадуудта амгалан
байдал
Дахин, дахин үрсэнэ.

Б. САНДАКДОРЖИЕВ,
7-дохи классай һурагша.

...ЭРСЭ, МОРХООБ

(Найруулга)

...зун би огородто
...амтай, сугтаа минии
...Люда, Бадмажаб,
...хүдэлэлсөө. Июн
...августын хорёод
...хибүүд Тураасгайда
...харуулһалдаг хү-
...гадтай сугтаа бидэ
...байдаг һэмди.
...зүүн хаяагаар зу-
...нүүдэй араһаа ал-
...бултайхатай сасуу
...сагад дулаахан үн-
...уга харайлдан бо-
...гаража, гэрээ той-
...дэдэг, бэеэ һэргээ-
...доолһэнэйнгээ удаа
...рахаш.
...огородоо уһалдаг
Тэндэмнай мангир,
капуста, үгэнэ та-
...ряатай һэн. Иигэжэ үдэр бү-
хэндэ уһалхаш.

Үдын наранай тэсэшэгүйгөөр шараже эхилхэдэ, нэгэ бага амардаг байгаабди. Үдэнөө хойшо огородойнгоо бог үёһэ түүгээд, удэшэлэн дахин уһалхабди.

Ажаһаа ороод, хүн бүхэмнай дуратай юумэеэ хэдэг һэн. Зарим шатар, даам табиха, нүгөөдүүл волейбол, футбол наадаха. Номуудые, газетэнүүдые болон журналнуудые бултадаа һонирхожо уншадаг байгаабди.

Август һарада огородоймнай овощ эдэшээ. Бидэ өөһэдынгөө гараар ургуулһан юумээ ажахыдаа тушаажа үгэдэг байгаабди.

Сэсэгма ЦЫДЕНЖАПОВА,
3-дахи классай һурагша.

...РГАЖА ҺУУХАБДИ

(Үгүүлэл)

...социалис ороной бүхы зон эб найрамдалай түлөө ...ашагүйгоор тэмсэнэ. Дэлхэйн хүн зондо гашуудал ...айн дажар бу болоһой, жаргалта һайхан байдалнай ...мандажа байһай гэжэ манай Могсохон тосхоной ...хүсэдэг юм. Бидэнэй эрхим һайн һуралсал эб найтүлөө тэмсэл баһал болоно гэжэ этигэнэбди. Ерээ...а арад зондоо туһатай, хэрэгтэй хүнүүд болохобди...энэбди. 2000 он болотор хүдөө нютагнай бүри һай...н хубилха ёһотой. Тиигэхын тула бидэ — тэрэ сагай ...элмэришэд бүхы ороддосоо, бэлиг шадабаряа эл...каллахабди.

...тосхон хойто хадын хаяада, сэбэр сагаан добо га...нээр түбхинэхэ юм. Мүнөө түрүүшын гэрэй һуури ...байна. 2000 ондо үндэр томо гэрнүүдтэй ургэн ...жэрылдэн байха.

...рэл нютаггаа хүдэлжэ, ажабайдалаа улам хүгжөө...эүл сэбэр классуудтай хөёр дабхар шулуун бай...агашуул номоо үзэжэ, эрдэм бэлиг шудалха. Бидэ ...ажахын мэргэжэлтэд хонгёо һайхан дуунуудаа дуу...рхим ажалаараа нютагаа холуур суурхуулхабди.

Хужам сэлгеэхэн нютагтаа
Хотэн бидэнэр үдэнэбди.
Үнэтэ жаргалаа эдлэжэ,
Урматай дуулан ябанабди.
Залуушуулай дабшаха
Замууд ургэн болоихой.
Золто хонгёо аялгаһаань
Земби дэлхэй доһолнол.

Саран САНДАНОВА,
8-дахи классай һурагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Ц. Будожапова кружогой гэшүүдтэй.

АМТАТАЙ ХИЛЭЭМЭН

(Зураглал)

Миниий эжы Дондокова Должидма Наманжуевна 1933 оной февралиин 13-да Тураасгайн голдо түрэһэн юм. Бага балшар наһаниинь энэ һайхан тоонтодоо үнгэрөө.

Эжымни 1971 онһоо эхилээд мүнөө болоторoо Могсохонойнгоо пекарнида хүдэлнэ. Наһанайнгаа амаралтада гараашье һаа, ажал хэһэн зандаа.

Хамар сорьёмо хоншуухан үнэртэй, шара-улаахан хилээмэн тосхоноймнай айл бүхэнэй стол дээрэ уурал бааяжа байдаг. Тэрэниие үдхэн сагаан зөөхэйтэй холёод эдидэг үбгэд, хүгшэд, үхибүүд эжыдэмни хэды шэнээн һайниие хүргэнэ гээшэб!

Бамбагар зөөлэхэн хилээмэ амтархан эдижэ һуухадаа, эжымни уран гараар баригдаһан юумэн лэ гэжэ һанахада, урматай байдаг даа.

Хилээмэн хадаа арад зоной түрүүшын хоол ха юм. Тиимэһээ гамтайгаар хандаха ёһотойбди.

Амарһан үдэрөө эжымни гэртэхиеэ өөрөө хэдэг. Харин бэшэ үдэрнүүдтэ би амһартаяа угаадагби, шороойгоо хамадагби, уһа, түлеэгээ бэлдэдэгби. Гэр соохи байдалдамнай адли, пекарни соошье хододоо ариг сэбэр байха ёһотой гэжэ эжымни намда хэлэдэг.

Би томо болоод, эжыдээ адляар оролдосотойгоор, һайнаар худэлхэб гэжэ һанажа ябадагби.

Хоншуу һайхан үнэртэй,
Халуун, амтатай хилээмээр
Холо, ойрын зониие
Ходо, ходо хүндэлжэ,
Хүсэ оруулан садхаажа,
Худэлмэридэнь ябуулналта.

Дунгарма �жАМСАРАНОВА,
7-дохи классай һурагша.

ТОМОХОН БОЛООД...

(Рассказ)

Совхозой хонидой нооһо хайшалха хаһа ороо һэн. Нютагаймнай зон нооһо хайшалалгада эдэбхитэйгээр хабаадаа. Би баһа шадал соогоо хамһалсаха гэжэ шиидээб. Тиигээд эжытэеэ нооһо хайшалагшадта эдеэень шаналсадаг байгааб. Аяга, табагуудые, халбага, хадхуурнуудые халуухан уһан соо сүм сэбэрээр угаагаад, зөөлэн полотенцеэр аршаад, таг дээгүүр жэрылгэн табидаг һэм. Худэлмэреэ дүүргээд, нооһо хайшалалгын хашаа ошохоб. Тэндэ ехэшүүл, намһаа нэгэ заа аха үхибүүд һахы һалаг ажаллажа байха. Хүн бүхэнэйнь нюур дээгүүр халуун хулһэн урдаха юм. Тоэд тэдэнэр хулһөошье аршаха сүлөогүй ажалаа хэнэ. Аха классуудай олон үхибүүд тэндэ нооһо хайшална. Тэдэнэй дунда ахаймнишье бии. Тиихэдэ Түмэн нүхэрни хажуудань нооһо хайшаална. Ахаймни намайе нооһо хайшалуулжа һургахамни гээд дурадхаа һэн. Би зүбшөөжэ, зүрхэтэйгөөр хониндо дүтэлөөд, гартаа хайша абааб. Удааханаар хайшалжа байтараа, хониной арһа жааханаар адаахадамни, шуһан гараа. Би айһандаа саашань хайшалхаяа зүрхэлбэгүйб.

Нооһо хайшалалгын дүүрэхэдэ, ахаймни, Түмэн нүхэрни һайнаар худэлһэнэйнгөө түлөө мүнгэн шангуудта хүртөө һэн.

Томохон болоходоо, би тэдээн шэнгеэр ажалладаг баһал болохоб. Харин мүнөө амһарта угаанаб.

Жаргалма ГОМБОЕВА,
7-дохи классай һурагша.

НАҺАНАЙМНАЙ ХАРГЫ

(Уянга)

Һургуули таража, зунай амаралта эхилбэ. Газаа ехэ дулаан. Тала дайда ногооронхой, хада гүбээнүүд сэнхир хүхоор үзэгдэнэ. Янза, үнгэ бүриин сэсэгүүд тала дайдые шэмэглэн гоёогоо.

Зунай арюун сэлмэг нэгэ үдэр. Тойроод аалин намдуу байдал тогтонхой. Шубуудайшье жэргэхэ дуулданагүй. Гансал ута ногоон соогуур таршаанууд шарьяна. Тиихэдэ голой саада бэеын ой модод соohоо хүхы шубуун доигодоно. Хүхын донгодохолоор, таршаануудай дуун дуулдахаяа болишоно. Байгаали имагтал хүхын дууе шагнахаяа зэһэһэн мэтэ һэргэг һонор болошонхой хэбэртэй.

Би дүү басагантаяа Улааха-Аралда зуһанаб. Эжымнай һаалишан юм. Эжыдээ туһалжа, үглөөгүүр бүхэндэ бидэ хөёр 4 часта бодоод, үнэдээ һаанабди. Тиигээд үдэрэй ааяма халуунда горхоной тунгалаг уһанда бэээ сэдмээгээд, наранай элшэдэ зөөлэхэнөөр жэгнэгдэнэн элһэн дээрэ удаан хэбтэдэгбди. Оёоргүй сэнхир оторгойдо жэргэмэл шубуухайн жэргэхые аяшаан шагнажа, досоомнай хэлэшэгүй уужам, зохид болошохо. Дууша булжамуурнай гэнтэ шулуун шэнгеэр газар тээшэ шуумайгаад, ногоон соо харагдахаяа болишохо юм. Зүгөөр үнишье болонгүй, уужам оторгойдо дахяад дэгдэжэ, һайхан дуугаа эсэбэригүйгөөр татаха. Жэнэни буряад талымнай жэтэй уянгата дуун...

Удэшэлэн үнэдээ баһа һаагаад, һэрюухэн һэбшээндэ эльбүүлэн, горхоной эрьедэ удаан һуухабди. Горхоной уһан аалихаяар шолшогонон, дууһашагүй аялгаа зэдэлүүлдэг. Тиигэһээр оторгойдо одо мүшэд эли тодоод яларалдадаг. Дүү басаган бидэ хөёр эльгэн хара оторгойн мүшэдые тоолоод туршахабди. Теэд шортоо даа. Тоолоһоор һуутараа, толгойнай эрьешэхэ юм. Тиихэдэнь дүүмни Тэнгэриин-Зүйдэл тээшэ хургаараа заажа, энэ «харгыгаар» ябабал, хаана хүрэхэ хабибди гээд бодомжолходоо, удаан дуугай һуудаг. Тэнгэриин-Зүйдэлэй хайшань дахуулхыень бишье мэдэнэгүйб. Гансал үзэсхэлэн Газар дээгүүр зурын ошохо харгымнай аза талаантай байһай даа гэжэ шэбшэхэб.

О. САНДАКДОРЖИЕВА,
9-дэхи классай һурагша.

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Хүнэй дайдада хүйтэн юм.
Өөрын дайдада дулаан юм.
Адуулга һайтай мал тарган,
Ажал һойтай ажахы баян.

Залхуугай гэртэ тулеэн
байхагүй,
Залхуугай гэртэ хоол
байхагүй.

Нүхэрэй һайниие
Нүхэсэжэ мэдэдэг.

Мориной һайниие
Мордожо мэдэдэг.
Танилтай хүн —
Талын шэнээн.
Танилгүй хүн —
Адхын шэнээн.
Голожо ябаһаар
Голоо таһа хүлдэбэ.

Сэбэрые харахада — һайхан,
Сэсэнтэй зугаалхада —
гайхал.

Һайханиие бэдэрэнхаар,
Һайниие бэдэрэ.
Хэнтэг хүн — хирээдэл,
Хэрүүлшэ хүн — нохойдол.

Хариха хүн — халагаар,
Хонохо хүн — хоймороор.
Хара һанаатэй,
Шабар дотортой.
Хэлэн дээрэнь — тоһон,
Хэлэн доронь — хорон.

ТААБАРИНУУД

Морин бэшэ аад — гүйнэб,
Могой бэшэ аад —
хотирноб.
(Мүрэн).

Жажалха үргэтэй аад,
Залгиха хоолойгүй.
(Хайша).

Барихада — бин,
Харахада — үгы.
(Шэл).

Агта морин — газаа,
Аргамжын үзүүр — гэртэ.
(Нарен, туяа).

Айлай газаагуур ажалтай,
Амбаарай хажуугаар
байратай.
(Нохой).

Бодоходоо — мориннһоо
үндэр,
Хэбтэхэдээ — нохойнһоо
набтар.
(Дугаар).

Гойро тойроһоор
Торхо бодхоогооб.
(Оймно оёхо).

Сагаан шагай булаатай,
Улаан малгай хиидхээтэй.
(Улаалзай, тибһэн).

Баабайнгаа бүһэ эбхэжэ
ядааб.
(Харгы).

Арбан солдат
Арадаа мүльһэ үргэлэнхэй.
(Гарай хургануд).

Кружогой гэшүүдэй суглуулбариһаа.

ҮРДАНАЙ ДУУНУУД

...жабартай
бэшэ аад,
...ймм сахариг сэнтээд
байна.
...ш намтай бэшэ аад,
...зурхыем
...баясуулаад байна.
...баясуулаад байна.
...рөө жабартай
бэшэ аад,
...сахариг
сэнтээд байна.

Баталааш намтай бэшэ аад,
Борохон зурхыем
баясуулаад байна.
Хадынгаа үндэрыо
харамсаараа,
Хазаараа татадаг
заншалгүйб.
Хамагай хэлсэхые
дууламсаараа,
Ханилаашаяа орхидог
заншалгүйб.
Боорикнгоо үндэрые
харамсаараа,
Боожоёо татадаг
заншалгүйб.
Бултанай хэлсэхые
дууламсаараа,
Баталаашаяа орхидог
заншалгүйб.

* * *

Баруун гарай бэһэлигые
Бариха дурамни хүрэнэ.
Шэнэ ерэһэн урагуудаараа
Зугаалха дурамни хүрэнэ.
Шэгшы хурганай бэһэлигые
Шэнжэлхэ дурамни хүрэнэ.
Шэнэ ерэһэн айлшадаараа
Зугаалха дурамни хүрэнэ.
Баруун гарай бэһэлигые
Бариха дурамни хүрэнэ.
Бойһан һарын тэргэдтэ
Зугаалха дурамни хүрэнэ.
Шэгшы хурганай бэһэлигые
Шэнжэлхэ дурамни хүрэнэ.
Шэкэ һарын тэргэдтэ
Зугаалха дурамни хүрэнэ.

Кружогой гэшүүдэй
суглуулбариһаа.

ЗҮГЫ БА ЭРБЭЭХЭЙ

(Басни)

Тужын үбэрэй ногоон соо
Түхэреэн шарахан зүгыхэн
Томохон сэсэгтэ
няалдашоод,
Тоһыень һорожо һууба ха.
Һэбшээ һалхин
хаанаһаашьеб
Һэб-һабхан үлеэгээд,
Эб эреэн эрбээхэй
Элин, элин ерэбэл даа.
«Ээ, ши, зүгы, яахадаа
Һуурриһаа огтс хүдэлэнгүй
Ори ганса сэсэг дээрэ
Одоол удаан һуунабши!
Хэлыш, юугээ хэнэбши!
Харин би энэзгүүршни
Арбаад сэсэг амталаад,
Арбагар далаараа
эльбэхэдээд.
Ажалаа дүүргэ: д ябаналби».
Арадаа байһан эрбээхэйн
Аялдар үгэнүүдые
дуулахадаа,
Иигэжэ харюусаба:
«Эдэ гоё сэсэгүүдые
Эльбэхэдээд лэ гарадаг
һааш,
Энэ гэдэһэн-торхошни
Иимэ түргөөр дүүрэхэ аал!
Үбэлэй хүйтэн ерэхэ,
Үри хүүгэдш даараха.
Альга дэлгээд байха гүш!
Орой тиигэжэ болохогүй,
Урдахияа бодохо хэрэгтэй.
Ганса нэгэ үдэрэй
Гэдэһэ садхаланиие хараа
һаа,
Гай тодхорто орожо,
Гашуудал зоболондо
баригдахаш».
Ажалша зүгы томоотойгоор
Ойлгуулжа үгэбэ ха.
Эгээл нимэ «эрбээхэйнүүд»
Үхибүүдэйшье дунда
ушардаг юм.
Номоо үзэхээ залхуужа,
Нугалан хуудаһыень
ираашад
Зүгы шэнги оролдожо,
Зүб замаар ябаашадта
Зайлашагүй һаад хэдэг лэ.
«Эрбээхэйнүүдтэй» ушараа
бол,
Эрид шууд тэмсэгты.
Урагшаа һанаатай
Удамаршад бологты.

Лариса БУДОЖАПОВА,
10-дахи классай һурагша.

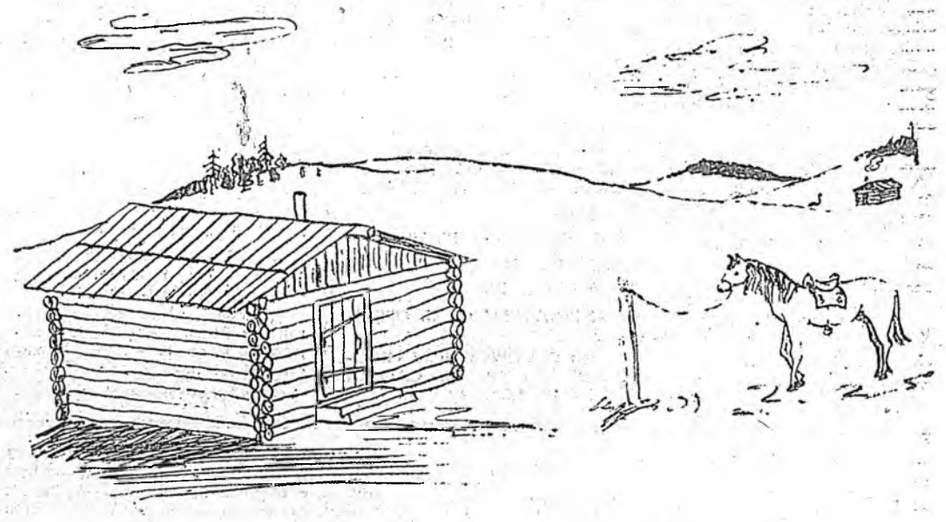

«Үбгэн баабайн буусаа».

7-дохи классай һурагша Цыденбал Будинтуевай зураһан зураг.

НУГАРШАГҮЙ НАШАН БААТАР

Л. М. Доваторай түрэһөөр 85 жилэй ойдо

ҺҮҮЛШЫН ТУЛАЛДААН

(Түгэсхэл. Эхиниинь июлиин 20-ной, 26-най номернуудта).

ФРОНТ Москвада нилээд дүтэлжэ байгаа. 1941 оной октябрь-ноябрь һарануудта оронойнгоо ниислэлые хамгаалгын хатуу шанга тулалдаануудта доваторайхид хабаадалсаа. Дайсадта шанга сохилтонуудые хэжэ, тэдэнэй добтолгые тогтоолгодо, урагшаа дабшасадань һаад тойбо ушаруулгада, морин сэргэшэд горитой хубитаяа оруулһан байна.

«Правдын» ноябриин 27-ной номерто Оборонын Наркомадай мэдээсэл толилогдоо һэн. Немец эзэмдэгшэдтэй байлдааануудта эрэлхэг габьяа харуулһанайнь, шэн зоримгой байһанайнь түлөө Л. М. Доваторай соединениндэ «гвардейскэ» гэгэһэн нэрэ зэргэ олгогдобо гэжэ тэрэ мэдээсэл соо тунхаглагдаһан байна.

1941 оной декабриин 4-дэ Москва шадар ойн нэгэ талмай дээрэ доваторайхидта гвардейскэ туг барюулагдаһан юм. Улаан тугайнгаа урдуур гвардеец-морин сэргэшэд жагсан гаража, һүрөөтэй тангаригаа үгөө һэн. «Сээжэ соохи улаан зүрхэнэймнай сохижо байһан сагта, гартаа буу бариха шадалтай хадаа немецко-фашис этэгээдүүдые бидэ усадхахабди, түрэл дайдаяа фашис нохосуудһаа сэбэрлэхэбди... Гвардейскэ нангин туг доро түгэс илатараа урагшаа дабшахабди» гэжэ совет хасагууд тиихэдэ тангаригларһан байна.

Улаан Армиин бусад частьнуудтай суг гвардеецүүд хамгаалгын тулалдаануудта дайсадай хүсэ буруулжа, декабриин 5-най һүни эрид шиидэнги харюугай добтолгодо ороо бэлэй. Декабриин 11-дэ Звенигородһоо баруун-урагшаа генерал Л. А. Говоровой 5-дахи армиин частьнууд гитлеровецүүдэй бэхилэлтэ сүм сохиһон байна. Тэрэ үедэ «Рузы—Ново-Петровск» гэжэ харгы эзэлээд, дайсадай зэргэнүүдэ шэнээр бүридүүлхэ, нэмэлтэ хүсэ дүтэлүүлхэ хэрэгтэнь һаад ушаруулха» гэһэн захиралта Доваторта үгтөө һэн. Подполковник Ермаковой танкистнуудтай дүтын харилсаа тогтоожо, гүнзэгы хүр саһатай газараар эрэлхэг хасагуудаа дахуулан, Лев Михайлович һүүлшынгээ тулалдаанда гараа бэлэй.

Декабриин 29-нэй үдын тэн һэн. Снарядуудай олоор тэһэрһэнһээ юм гү, утаан уняар соо гал дүлөөр соробхилһон Палашкино тосхон харагдана. Тэрэнэй саана айхабтар хүндэ тулалдаан боложо байна. Өөһэдтөө угаа таарамжатай газар эзэлһэн дайсадай мэргэнэзр буудаха гэзэнэ...

Хасагууд ехэл шагнаархани. Добтолгонь мэнэ-мэнэ мухардаха хэбэртэй болобо. Энэ үедэ Доватор хүлэршэһэн хүлэгһөө һүрөөд, бүһэсоо саһан соогуур Руза голой үндэр эрьеһэ буужа, тээ урда хэбтэһэн сэргэшэдтээ дүтэлбэ. Уданшьөгүй жабартай агаарта «Коммунистнууд, урагшаа!» гэһэн тэрэнэй уряа дуулдаа һэн.

Дайсадай пулемедуудай табжархай һомонууд генералда буушаба. Энэ үедэ оршолонто дэлхэй нэгэ хара үнгөөр, нэгэ сагаан үнгөөр Доваторта үзэгдэбэ... Саһан хүнгэрэг руу харанхалжа унаад, байтараа сэргэшэдэйнгээ хүсэтэй дорюун «Ура-ура-а-а!» хашхэраа тэрэ дуулаа бэлэй. Рузаһаа гитлеровецүүдэй яажа сухариһые, хүреэлэгдээд, морин сэргэшэдтэ яагаад бута сохигдоһые Доватор хараха заяагүй байшоо.

Лев Михайлович богони наһа эдлэбэшье, өөр тухайгаа хэтэ мунхын дурасхаал үлөөһэн байна. «Ажабайдал богонишье һаа, алдар суунь ута» гэжэ тэрэнэй хэлэһэн үгэ шанга тулалдаануудта сэрэгшэдые зоригжуулдаг байгаа. Амиды мэндэ ябаа сагтань тэрээн тухай дуунууд найруулагдаһан, элдэб домогууд бии болоһон юм. Полит-хүдэлмэрилэгшэ И. М. Кармазинай бэшэһэн шүлэгые композитор В. Мурадели уянгатуулжа, дуу зохёоһон байна. Тэрэнь дайнай үедэ, мүн мүнөөшье ветерануудай уулзалгануудта сортоотойгоор зэдэлһээр.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй 1941 оной декабриин 21-нэй Указаар Лев Михайлович Доваторта наһа бараханайнь удаа Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоһон байна. Тэрэнэй нэрэ Эсэгэ ороно хамгаалгын Агууехэ дайнай алдарта түүхэдэ алтан үзэгүүдээр бэшэгдэнхэй.

Л. М. Доваторай морин сэргэшэдэй эрэлхэг габьяата дайшалхы заншал бүри баяжаһан, арьбадхагдаһан байна. Дүлэтэ командирайнгаа тулалдаанай үедэ алдалан унабашье, өөһэдынгөө дайшалхы ёһо заншал сахижа, арьбадхажа шададаг байһанаа доваторайхид харуулжа шадаа.

Фашис эзэмдэгшэдые дарахын тула улаан хасагууд ута зам гаталһан байна. Гвардиин морин сэргэшэд дүн хамта 13 мянга шахуу километр зай галталхадаа, Москва шадар гитлеровецүүдые бута сохилсоһон, Варшава сүлөөлэлсэһэн, Берлиниие абалсаһан түүхэтэй. Морин сэргэгэй частьнууд 100 мянга шахуу дайсадые, 512 танк, артиллерийскэ ба минометно 97 буу усадхаа юм. Морин сэргэгэй бүхы дивизинүүд, 29 часть ба подразделени орденуудаар шагнагдаһан, тэрэ тоодо 10 частьда хүндэтэ нэрэнүүд олгогдоһон байна. Совет хасагуудай корпусто Советскэ Союзай 47 Герой, Алдар Солын гурбан шатын орденто 15 хүн хүмүүжүүлэгдэнхэй. 20 мянга гаран гвардеецүүд орденууд ба медальнуудаар шагнагдаа, тэдэнэй дундаһаа гурбаниинь Социалис Ажалай Герой болоо.

Морин сэргэшэд-забайкалиинхидай дундаһаа Н. А. Иванов наһа бараханайнгаа удаа Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртөө. Шэтэн областьдо ажаһуугша С. С. Загузин Алдар Солын гурбан шатын орденуудаар шагнагданхай. Буряадаймнай хүбүүн Гурдоржи Султумович Шарапов Алдар Солын 2-дохи ба 3-дахи шатын орденуудта хүртэһэн байна. Түнхэнэй район тоонтой эскадроной командир ябаһан Л. С. Ивахинов Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ дэбжүүлэгдэһэн байгаа. Тэрээндэ маршал Г. К. Жуков Улаан Тугай орден өөрөө барюулһан юм.

Эрэлхэг морин сэргэшэд Ж. О. Абидуев, Б. Д. Дашиев, В. В. Манзырев, И. М. Колодин, К. И. Эпов, Ц. Д. Лубсанов, Ж. Ц. Пагбаев, Н. А. Бурлаков, Н. З. Лохов, П. П. Быков болон бусад орден, медальнуудаар 3—4 дахин шагнагдаһан байна.

Эсэгэ ороно хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ морин сэргэшэд-доваторайхид эрхим һайнаар тулалдажа гараа. Тэдэнэй дайшалхы алдар габьяа арадаймнай дурасхаалда хэтэ мунхэдөө үлэнхэй. Фронтдо гал дүлөөр батажаһан, улаан шуһаар гагнагдаһан морин сэргэшэдэй хани барисаан, нүхэсэл хэзээдэшье мартагдахагүй, мүн таһархашьегүй. Энээн тухай Москвада морин сэргэшэд-доваторайхидай үнэргэһэн үулзалга батаар гэршэлнэ.

С. ХАНДАЖАПОВ,
Морин сэргэгэй гвардейскэ 2-дохи корпусой ветеран, СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн.

Кино, театрнуудта

Гастроли Хабаровского театра музыкальной комедии (в театре оперы и балета)

ЖИРОФЛЕ-ЖИРОФЛЯ (Оперетта в трех действиях) — в 19-30.

«ДРУЖБА»
КУВЫРОК ЧЕРЕЗ ГОЛОВУ — в 10, КАК ТРИ МУШКЕТЕРА — в 12-10, 15-10, 18-10, 20-50.

«ПРОГРЕСС»
Красный зал — БЕЙ ПЕРВЫМ, ФРЕДИ! в — 9-40, 11-30, 13-20, 15-10, 17, 18-50, 20-40, Зеленый зал — ПРИЗРАК ЗАМКА МОРРИСВИЛЬ — в 9-40, 11-30, 13-20, 15-10, 17, 18-50, 20-40.

«ЭРДЭМ»
УРА! У НАС КАНИКУЛЫ! — в 9-40, 14-30, БЕЛОЕ ПРОКЛЯТЬЕ — в 11-10, 12-50, 16, 17-40, 19-40, 21-40.

«РОДИНА»
ОГОНЬ, ВОДА И МЕДНЫЕ ТРУБЫ — в 10, 16, ГДЕ НАХОДИТСЯ НОФЕЛЕТ? — в 12, 14, 18-10, 19-50 (удл), 21-50.

ВИДЕОЗАЛ (Дворец бракосочетаний, ул. Ербанова, 12)
КОРАБЛЬ — ПРИЗРАК — в 10

«БАЙКАЛ»
ТАЮЩИЕ ОБЛАКА — в 18-30, 21.

«ВОСТОК»
СБОРНИК МУЛЬТФИЛЬМОВ — 15-30, ГДЕ НАХОДИТСЯ НОФЕЛЕТ? — в 17, 19, 21 (удл)

«АРШАН»
БРОШЕННЫЙ — в 19, 20-40.

«ЗЕЛЕНЫЙ»
ДОПРОС — в 20.

ПАРК КУЛЬТУРЫ им С. ОРЕШКОВА
ДАНДИ ПО ПРОЗВИЩУ «КРОКОДИЛ» — в 18, 20, САФФИ — в 10, 13, 15.

Соёлой һонин

НҮХЭН ДАБААНАЙ СААНА

ХОЦА Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай нэгэ бүлэг республикын арадай артистка Н. Г. Токуреновагай хүтэлбэри доро июнь-июль һарануудта Саяан уулын саана оршодог хадата Ахын ажалша малша зондо, Зүүн-Холбоогой геологуудта зүжэгүүдээ, концерт наадаяа харуулжа, урма зоригыень бадаруулжа бусаа һэн.

Июниин 28-да — Бүхэсоюзна XIX партийна конференциин хүдэлмэриеэ эхилһэн үдэр, Орлигой «Саяан» гэжэ соёлой байшанда хүн зон ехэ слоороо сугларба. Тэдэнэр мэдээжэ драматург Д. Дылгыровэй «Амар заяагүй амаралта» гэһэн хүхюу зугаатай комеди хаража, артистнарые нэрьемэ альга ташалгаар угтаа.

Манай Ахын харагшад, юрэдөө, ехэ хүхирмэг, уран гоё юумэнэй удха унгиие һайнаар ойлгодог, дурлаһан артистнараа ехэтэ хүндэлжэ, нэрьемэ альга ташалгаар угтадаг юм. Энээн тухай тиишэ ябаһан уран бэлигтэн гэршэлхэ байха. Шог зугаата зүжэгтэ наадаһан артистнар; РСФСР-эй габьяата артистка Л. Егорова, Буряадай АССР-эй габьяата артистнар Н. Токуренова, М. Елбонов, республикын габьяата артистнар Д. Сультимов, Ч. Ринчинов, артистнар С. Балдандоржиева, Л. Онгоева, И. Цыбикжапов, Н. Соктоев, В. Самбуев, Б. Цыденов, Д. Дамдинова, хүгжэмэй талаар ударидагша Вл. Пантаев (энэ нүхэрнай Агууехэ дайнай дүлэтэ жэлнүүдтэ Аха нютагта түрэһэн намтартай) гэгшэд ехэ халуунаар угтагдаба.

Театрай артистнарай гастроль Зүүн-Холбоohоо эхилэн юм. Июниин 25-да Мон тосхонhоо Ахын экспедициин машинада һуужа, тэдэ зоримгой артистнууднай һаяхан баригдажа байгаа хадын эгсэ харгынуудаар, түргэн гол горхонуудые гаталжа, геологуудай, хүдэлмэришэдэй тосхон Зүүн-Холбоо хүрэһэн байгаа. Сэхыень хэлэхэ болоо һаа, энээнһээ урда тээ нэгэшье мэргэжэнги уран бэлигтэн тиишэ ошоогүй байгаа юм. Буряадай драмтеатрай артистнар түрүүшын харгы гаргажа, бэшэ коллективүүдые тиишэ ошохынь уряалба ха юм.

Буряадай арадай артистка Н. Г. Токуреноватай эдэ мурнүүдэй автор уулзаһан байна. Нина Гармаевна республика дотороо мэдээжэ артистка болотороо ургаа. Хадата Ахын Орлиг тосхондо түрэһэн, манай таланаа эгээл хүндэлдэг хүнүүдэймнай нэгэн юм. Арбаад жэлэй хугасаа соо театрта хүдэлхэдөө, 70-аад жэл бүриин рольнуудые наадаһан намтартай. Тэрэнэй бодото арга боломожонуудые мэдэхын тула һүүлэй жэлнүүдтэ наадаһан рольнуудай нэгэ хэдыень дурдалтай гэжэ һананаб: Любовь —М. Горькиин «Һүүлшынхидһээ», Гулимкан—Ч. Айтматовай «Плахаһаа», Зэлмэ хатан—Д. Эрдынеевэй «Бальжан хатанһаа», Пиглай — Ц. Шагжинай «Будамшуһаа» гэхэ мэтэ олон даа.

— Геологуудта хүрэхэ гээшэ гү, али үгы гү? Тэрээн тухай ехэ һанаата болоһон байнабди. Илангаяа би, Ахын хүн, бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ һэн тула зүб шиидхэбэри абаха ёһотой байгааб. Харин нүхэдни намайгаа дэмжэжэ, «урагшаа» гээд асуудал шиидхэгдэбэ,— гэжэ Нина Гармаевна хөөрэнэ.—Бидэ өөһэдынгөө нюдөөр хаража, геологуудай хүндэ хүшэр ажалтай танилсаабди, ямар хүшэр эрхэ байдалда хүдэлжэ, Эхэ оронойнгоо экономико хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулдаг зон гээшэб? Харгы яһала һайн болонхой. Уулын тэг дундуур автомашинын гарахада, тээ доро урдажа байгаа хадын түргэн гол горходой могой мэтээр годиржо, мэлмэрэн урдажа байхань ямар һүрөөтэй гээшэб. Үзэсхэлэнтэ гоё дайда, ажалша бэрхэ нютагаархинаараа омогорхоноб!

Ажалша малша зондоо, Зүүн-Холбоогой геологууд, горнягуудта уран бэлигэ харуулжа ерэһэндээ бидэнэр ехэ урматайбди,— гээд Нина Гармаевна хөөрөөгөө түгэсхэбэ.

Зүүн-Холбоо, Орлиг тосхонуудһаа гадна тэдэнэр районой дүрбэн ажахынуудта бултандань хүрэжэ, гансашье Д. Дылгыровэй «Амар заяагүй амаралтые» табяа бэшэ, мүн үхибүүдтэ зорюулагдаһан Б. Эрдынеевэй «Шарлай буха ба булган дэгэл» гэһэн зүжэг, үшөө концертнэ программа харуулһан байна. Аглаг Ахын малшадта айлшалхадаа, хүндэтэ артистнууд Сурхарбаанай һайндэрнүүдтэ тушаалдажа, яһалашье урагшатай ябаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Манай ерээдүй халаан — эдир багашуул Б. Эрдынеевэй зохёоһон зүжэгтэ олоороо орожо, яһала хүхилдөө, зүрхэ сэдьхэлээ ханаагаа. Концертнэ программада буряад, монгол, ород арадай дуунууд, мүнөөнэй совет, буряад композиторнуудай мэдээжэ дуунууд, зүжэгүүдэй хэһэгүүд, уран шүлэгүүд оруулагдаһан байна. Эдэ мурнүүдэй автор хүндэтэ айлшадайнгаа концертдэ орожо хараһан, ехэл һайн сэгнэлтэ үгэһэн байна. Алишье номернуудые: дууншье, шүлэгшье, зүжэгүүдһээ хэһэгүүдшье болог — бултадаа нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаа.

Орлигой соёлой байшан соо хүн зон бүришье олон байба. Тэрэ үдэр артистнар 2—3 дахин зүжэгүүдээ, концертнэ программаяа харуулһан байна. Зал соо нэгэшье сүлөө һуурригүй. Үшөө хана хаяагаар дүүрэн харагшад. Артистнарай гастроль һайн үнгэрөө гэжэ эдэ бүгэдэ тодоор гэршэлнэ ха юм.

Мүн тэдэнэр Орлигой барилгахабсаралгын участогай хүдэлмэришэдтэ хүрэжэ, концертэеэ харуулаа һэн. Тус барилгын коллектив районой эгээл томо, эгээл эрхим коллективүүдэй нэгэн мүн. 1988 оной түрүүшын хахад жэлэй дүнгөөр социалис мурысөөндэ илаһанда тоологдожо, партиин райкомой, райсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугаар урмашуулагдаа юм. Иимэ түрүү хүдэлмэришэдэй коллективтэй театрай артистнарай уулзаһаниинь бүришье һайшаамаар лэ.

— Түрэл нютагаймнай тухэл шарай он жэлэй ошохо бүри хубилна. Энээниие нэн түрүүн Мон — Зүүн-Холбоо, Мон — Орлигой хоорондо бариждажа байгаа харгы гэршэлнэ. Орлигтошье, ажахынуудай түбтэшье, ерэхэдэмнай, шэнэ-шэнэ үужам һаруул гэрнүүд, үйлэдбириин болоод соёл гэгээрэлэй барилганууд нютаг дайдыемнай шэмэглэн хужарлуулна,— гэжэ Н. Г. Токуренова, Л. И. Егорова, мүн арбаад жэлэй саада тээ ондоо бүлэгтэй иишэ ерэһэн театрай артистка С. Д. Балдандоржиева гэгшэд гэршэлэн хэлээ һэн.

Зүүн-Саяануудай үндэр хада уулын эрмэгүүдые мүшхэн, аяар холо мэлмэрэн урдажа байһан Аха голые хүндэтэ айлшаднай үгсэжэ, хүршэ Түнхэнэй районой ажахынуудай малшадта, хүдэлмэришэдтэ зоримго гаранхай. Һаяар дуулахадамни, энэшье нютагта тэдэнэй гастрольнууд урагшатайгаар үнгэрөө гэлдэнэ бэлэй.

О. БАЛДАНОВА,
журналист.

ЛУБСАН ДОРЖ[...] УГАЛЗА, ЗУРА[...]

Улаан-Удэ хотодо ажаһуудаг дайнай ба ажалай ветеран Лубсан Доржиевич Доржиев сүлөө сагаа уран бүтээлдэ зорюулһаар үнинэй юм. Энэ нүхэрнай буряад арадай урдын угалзануудые олоор бүтээжэ, үнинһөө хойшо суглуулханхай.

Үнгэрһэн намар Москвада, СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудай выставкэдэ, арадай уран бэлигэй харалгын Бүхэсоюзна II фестивальтай зохилдуулан эмхидхэгдэһэн эхилэн зураашадай выставкэдэ Лубсан Доржиевай бүтээлнүүд табигдаһан юм. Тэндэ уран зураашын «Луу ба хара хусэн», «Танчинджангын орьёлнууд» гэхэ мэтэ үнгэтэ бүтээлнүүд үндэрөөр сэгнэгдэжэ, авторынь выставкын мүнгэн медальда хүртөө һэн. Тиихэдэ мүн лэ манай республикын эхилэн зурааша Цырен-Намжил Очирович Очиров тэрэ выставкынь нагдаһан б[...]

Дурсагдаһ[...] хамта 7000 бүтээлнүүд[...] Тэдээн соо [...] нинь — ал[...] урашуул м[...] төө һэн [...] рэгтэй.

Эдэ үдэ[...] ловай нэрэ[...] музейдэ [...] раһан ур[...] ниилүүрш[...] бүтээлнүүд[...] хэнь.

Уран зу[...] гаа ойдо[...] харалгада [...] хээнүүдые[...] портредуу[...] лон тоһон [...] тээл зураг[...] нирхолдо [...]

РНМЦ-гэ[...]

Хара далайн эрьеэр, ту[...] уудамаар, Хойто К[...]

Буряадай гүрэнэй хатар, дуунай «Байг[...] болзороор холын аянда мордобо. Манай 30-да герой-хото Одессэдэ гастролёо Хара далайн эрьеэр оршоһон Николаев, [...] поль хотонуудай ажалшадта уран бэлигтын 29-дэ Украинын ССР-эй түб — Киев [...]

Удаань ансамблиинхид ороной[...] эхилжэ, Пензэ, Рязань, Тамбов, Липецк, [...] Ростов-на-Дону гэхэ мэтэ Россин түбэй [...] та хүрөөд, манай аха дүү Хальмагай [...] ошохо. Гадна Каспиин далай шадарай [...] даар гаража, Хойто Кавказай аршаан бу[...] даар, Краснодарай хизаарай ажалшадта[...] харуулһанайнгаа удаа октябриин 18-да [...] лёо түгэсхэхэ байна.

РСФСР-эй арадай артист Баир Егор[...] бэлигтэ коллективэй бүридэлдэ Буряада[...] артистнууд: дуушад Дарима Дугданов[...] Владимир Жаргалов, мүн Татьяна Галсан[...] дорживев болон бусад нүхэд ороно, хол[...] дай ажалшадые-түрэл арадайнгаа искусс[...] гээшэ.

Буряадай [...]
филар[...]

АВТОМОБИЛЯАР АЯНШАЛАГТЫ

Фоторепортаж

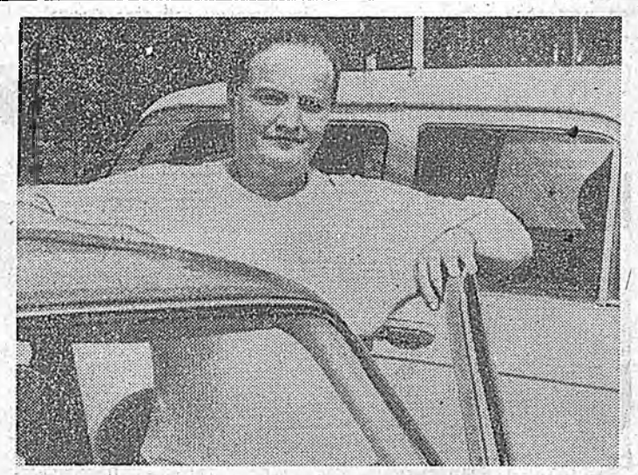

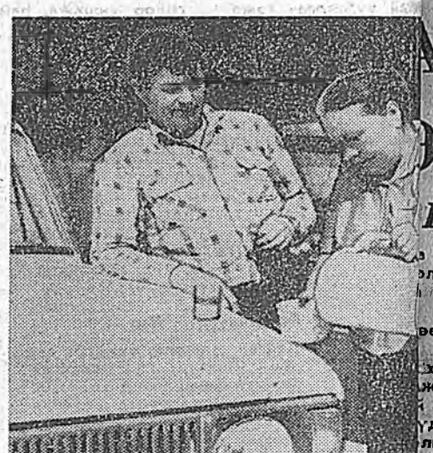

Бэшүүрэй районой автомобильда дуратайшуултай Баргажанай райондо оршодог Максимиха гэжэ турбаза хүрэтэр аяншалаад, бусаха замдань уулзабабди. Бэшүүр — Мухар-Шэбэр — Тарбагатай — Улаан-Удэ — Турунтаево — Максимиха маршрудаар тэдэнэр ябажа ерээ. ВДОАМ-ай республиканска советэй түрүүлэгшэ Г. Е. Каганов тэдэниие угтажа, аяншалгаарнь һонирхоно, автомобиляар аянда ябаха тухай зүбшөөлнүүдые үгэнэ.

— Ямар газараар ябажа ерэбэбта? — гэжэ тэрэнэй асуухадань, Бэйгал дээрэ амерһанаа, Котокель нуурта шунгаһанаа, «Байкальский бор», Горячинск курортнуудта хүрэһэнөө аяншалагшад ехэ дуратайгаар хөөрэнэ.

Аяншалагшад бултадаа гэр бүлөөрөө иигэжэ амарха, сэнгэхэ дуратай байгаа. 20-өөд үхибүүд, залуушуулшье, наһатай хүнүүдшье тэдэнэй дунда бии. Эгээл үндэр наһатайнь 72-той, ВДОАМ-ай Бэшүүрэй районно советэй түрүүлэгшэ А. С. Кочетов. Гэр бүлөөрөө аян замда, машина жолоодожо, гараһан М. М. Афанасьеватай хөөрэлдэбэбди.

— Бүхы дээрээ хэды километр ябаабта? Эсэгдэнэ, гү?

— 10 мянга гаран километр. Иимэ үзэсхэлэн гоё газараар ябахадаа, эсэһэнэзшье мартажархинаш. Машинын жолоодо гол түлэб эрэшүүл һуудаг гэзшэ ааб даа. Тоэд эсэхэдээ, шалахадаа, машинаһаа буужа, сэбэр агаарта амарха аргатай хадаа эхэнэрнүүдэйшье иигэжэ аяншалхада хамаагүй байна даа. Хэн хэнэйшье туршаад үзэхэдэ яахаб? — гэжэ Матрена Митрофановна хөөрэнэ.

— Аян замда ябахадаа, яагаад эдеэлдэг байгаабта?

— Эдеэ хоолой талаар бараг даа. Өөрын нөөсэтэй ябаг аабзабди даа. Прибайкальск районой нютагуудай магазинуудһаа эдеэнэй энэ-тэрэ зүйл абадаг байгаабди. Абаха юумэн тиимэ элбэг бэшэ.

Аяншалагшадые ГАИ-гай Бэшүүрэй районой инспектор Георгий Поляков, медицинскэ туһаламжын тусхай машина үдэшэжэ ябалсаһан байна. Аяншалагшад соёлой өөрын тусхай программатай. Уридшалан бэлдэһэн концертын программада Л. Захарова, Г. Смолина, М. Борисов, Л. Афанасьевагай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар һонин уулзалганууд болоо.

ВЛКСМ-эй Бэшүүрэй райкомой секретарь Ю. Санжиев иигэжэ хөөрэнэ:

— Иимэ авто-аяншалга бидэ жэл бүри эмхидхэнэбди. Энэ гурбадахи аяншалгамнай болоно. Тэрээниие заншалта болгоо һаа, һайн һэн. Автомобильда дуратайшуул харгы замда ябахадаа, зохидоор амархынгаа хажуугаар түрэл Буряадайнгаа үзэсхэлэн гоё газарнуудтай, хүн. зонтой танилсаха аргатай болоно. Гадна машинаар холын харгыда ябаха дүй дүршэл абана.

Е. В. ба В. Е. Петровтон — XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд. Мүнөө хура бересотой үдэрнүүдые һамбаашалжа, энэ аяншалгада хабаадаха гэжэ шиидэбди гэжэ тэдэнэр хөөрэнэд. Тиихэдэ Т. М. Ткачев гэр бүлөөрөө, барилгашан И. С. Быков хүбүүнтэеэ, А. Т. Шарапов һамгантаяа, хүгшэн эсэгэтэеэ ба бусад үмсынгөө машиные жолоодожо, аян замда гараа юм.

ВДОАМ-ай республиканска советэй түрүүлэгшэ Г. Е. Каганов иигэжэ хөөрэнэ:

— ВДОАМ-ай республиканска совет автомобильда дуратайшуулда ехэ туһа хүргэхэ гэжэ ороолдоно. ВДОАМ-ай гэшүүд авторезинэ, аккумулятор гэхэ мэтэ хомор детальнуудые оошоргүйгөөр худалдан абаха эрхэтэй юм. Тиихэдэ аша туһатай, һонирхолтой аяншалганууд, мэргэжэл, шадабарияа дээшэлүүлхэ мурысөөнүүд, мүн һуралсал эмхидхэгдэдэг гээшэ.

Бэшүүрэй районой автомобильда дуратайшуулай бүлгэмэй эдэбхи үүсхэлэй жэшээгээр республикын бусад районуудта автомобиляар аяншалганууд-ые эмхидхэдэг һаа, ехэ зохид, аша туһатай байха һэн. Һонирхолтой аяншалганууд, уулзалганууд, аятай зохид амаралта автомобильда дуратайшуулай өөрынь гарта! Холын аян замууд Таниие хүлеэнэ.

В. ГАРМАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Уулзалгын үедэ. Наада захадань — Г. Е. Каганов (зүүн гараһаа) ба А. С. Кочетов; 2. Жолсошон М. М. Афанасьева; 3. Харгыда үндаа харяахада зохид даа.

Авторэй фото.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЫ[...]

★ Хүнгэн атлетикын олон зүйлөөр, дундуур болон холын зайда урилдалгаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мурысөөн июлиин 31-нээ августын 1 болотор Киев хотын Түбэй стадиондо үнгэргэгдэхэнь. Энэ хадаа ороной олимпийскэ суглуулагдамал командада шэлэн абалгын һүүлшын шата болохо байна.

Буряадай хүнгэн атлетүүд — уласхоорондын классай спортын мастернууд Татьяна Позднякова, Надежда Мироманова, Павел Яковлев, спортын мастернууд Геннадий Темников, Ирина Гайдук болон бусад энэ ехэ мурысөөндэ хабаадаха юм.

★ Хүнгэн атлетикэр бүхэсоюзна мурысөөн Киев хотодо болобо. Манай мэдээжэ хүнгэн атлет, уласхоорондын классай спортын мастер Татьяна Позднякова 1500 метртэ 4 минута 11,2 секунда саг харуулжа, Буряадай урилдаашад соohоо эгээл һайн үрэ дүн туйлаба.

★ Эдиршүүлэй бүхэроссин хоёрдохи нааданнуудай программаар спортын бүлгэмүүд болон албан зургаануудай суглуулагдамал командануудай дунда хүнгэн атлетикэр түгэсхэлэй мурысөөнүүд эдэ үдэрнүүдтэ Челябинск хотодо болобо.

Улаан-Удын 14-дэхи һургуулиин 8-дахи классай һурагша Лена Свириденко «Трудовые резервы» бүлгэмэй Россин совэдэй суглуулагдамал командын бүридэлдэ ороохо, 800 метрэй зайда урилдахадаа, хаа[...]даһан [...] зургаадаа[...] 2 минута[...]

★ Һур[...]урсаар т[...] россин [...]эмдэглэбэ[...] хотодо [...]нүүд Бүхэ[...] 49-дахи [...]на конфе[...] классай [...]үзэгдэнэн [...] тинова [...]гонуудай [...] үндэрые [...]ар абтаһан [...] даляар [...]дүүрэнэзр[...]

И. Ко[...]оор соонь [...] Улаан-Удэ[...]оно. [...] най хүүг[...]шалан хам[...] тренер [...]бүхэсоюзна[...] рагша [...]ндын уд[...] дамал [...]ает хүнүүд[...] оруулагд[...]ргэлжэ h[...] үнгэргэгд[...]дотор бай[...] рысөөндэ[...]удалнуудаг[...] тоо. [...]байнаараа[...]

★ За[...]лгэдэ тэд[...] гэн атле[...]айна. [...] зервы[...] СССР-э[...] дэй мур[...]мышленно[...] «Локомо[...] И. Бусы[...] дүүрэбэ[...]тикын ба[...] Россин [...]инистр [...] мал ком[...]осоонууд[...] лагдажа[...] юм. КП[...] түлөөлэ[...]орогой гэ[...] байгаа. [...]СССР-эй [...] һурагша [...]эдэй Түр[...] метрэй [...]орлогшо, С[...] минута [...]ургуулэгшэ [...] жа, хоёр[...]СС-эй Эрх[...] Улаан-Удэ[...]ай обком[...] гэһэн Вк[...]атарьнар Б[...] бан алд[...]. Беляков[...] тиметр [...]хэбэ. [...] дахи [...]эрэ тэрэ[...] юм. [...] В. Г. Р[...] Госкомпр[...] Ф. Т. Мо[...] Сибирин[...] уулэгшэ [...] Волгоград[...]логическа[...] жуулга. [...]стор М. А[...] Үхибүүд[...]Госкомгидр[...] Арадай [...] Ю. А. И[...] Удын [...]Министрну[...] сиһээ [...]эгшын орл[...] Сибирь[...] модоной [...] ва. [...]СССР-эй М[...] ты, бага[...]ведэй Бюр[...] да ба[...]К. Гусев, С[...] Арадай [...]дай ажалш[...] Время. [...]И. Марчук, [...] нэдхэлэ[...]П. Яншин, [...] «Очная [...]н бусад үг[...] най фи[...]

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30 — «120 минута». 9.35 — «Пусть будет вечной твоя мелодия» — баримтата фильм. 10.05 — Афганистанда алба хээд, Эхэ ороное бусаһан сэргэшэд-интернационалистнууд тухай. 10.50 — Арадай нааданнуудые һэргээхэ тухай. 11.20 — Шэнэ һонин (11.30 хүрэтэр). 16.30 — Шэнэ һонин. 16.40 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 16.50 — Багашуулда зорюулагдаһан дамжуулга. 17.20 — Москва шадар кооперативна худалөөн тухай. 17.50 — «Осьминоги со второго этажа» — үхибүүдтэ 4 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. «Веселого рождества желают вам зеленая и синий». **Улаан-Удэ.** 18.50 — Буряад ороной һонинууд. **Москва.** 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.05 — XIX партконференциин хараа шугамаар. 20.30 — Фортепьянна хүгжэмэй концерт. 20.55—«Чернобыль: два цвета времени» — баримтата фильм. 3-дахи фильм. 22.00 — Время. 22.35 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 — «Аншлаг, аншлаг». 24.00 — «Интер сигнал». 00.30 — «Хараа бодол».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — «Вместе весело шагать» — фильм-концерт. 9.50, 11.50—Англи хэлэн. 10.20 —Мультфильм. 10.55 — «250 часов с Лениным» — баримтата фильм. 11.15 — «Тени старого замка» — үхибүүдтэ уран һайханай фильм. 5-дахи сери. 12.20 —«Зина-Зинуля» — уран һайханай фильм. 13.45 — «В согласии с природой» — баримтата фильмүүд. 14.20 — Шэнэ һонин. 14.30 — «Огненные дороги» — уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. **Улаан-Удэ.** 17.50 — Байгал (буряадаар). 18.15 — «Талын галнууд» — тележурнал (буряадаар). **Москва.** 18.50 —

ПРАВДА БУРЯТИИ

★ «Тэжээл бэлэдхэлгэ — партийна хэрэг» — А. Климовэй статья.

★ М. С. Горбачев гуталай «Заря» нэгэдэлдэ ябаба» — ТАСС-ай мэдээсэл.

★ «Байгалай эрьедэ город хэрэгтэй гү? («Правдын» июлиин 25-най номерһоо).

★ Үбһэ хуряалга — хүдөөгэй һайндэр. «Хүхюутэй, зугаатай наадан» — Ц-Ж. Жимбиевэй статья.

★ «Хүдөөгэйхидтэ туһалнабди» — Л. Неретинагай хэһэн хөөрэлдөөн.

★ Эд бараа — арад зондоо. «Зохёон байгуулхаһаа эхилээд худалдан абагшадта хүрэтэр» — түхэреэн столой дэргэдэ болоһон хөөрэлдөөн.

★ «Ябагааршье, морёоршье ябахын аргагүй» — бэшэгүүдэй шэнжэлэл.

★ Театр. «Гоё даа энэ оперетта» — В. Усовичой статья.

★ Хилын саанаһаа.

★ Оршон тойронние хамгаалгын асуудалаар. «Ой тайгые хамгаалга хэндэ найдагданаб?» — сошордомо дохёо.

★ Юридическэ һуралсал. «Тон аша туһатай хэблэл» — О. Хышиктуевэй статья.

МАНАЙ АДРЕС ТЕЛЕФОНУУД:
индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08 зам. редактора — 2-62-62 отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23 промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-61, 2-57-63 информации — 2-34-05, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95 собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, п. Кырен — 91-7-18, Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск — 55-6-99.